Basis op Orde in Breda

Programma 4

Basis op orde

Dienstverlening

47.919
Aantal uitgegeven paspoorten en id-kaarten

316.280
Totaal aantal klantcontacten klantcontactcentrum (KCC)

151.466
Telefoongesprekken

62.997
BuitenBeter meldingen

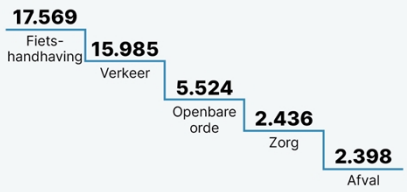
32.800
E-mail(formulieren)

188.236
Aanvragen via de website

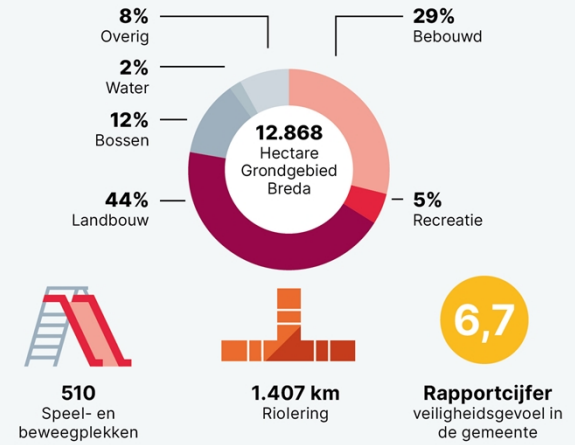
14.300
WhatsApp gesprekken

Inzet Boa's per categorie

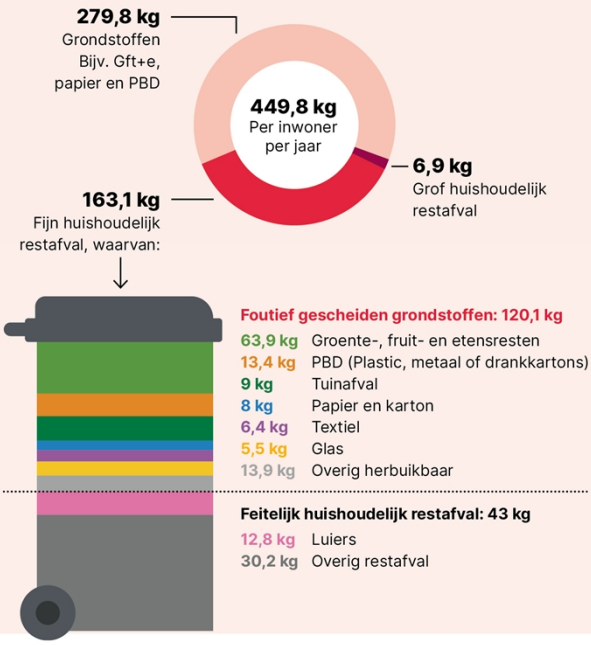
52.132
Totaal aantal registraties waaronder:

Openbare ruimte

Huishoudelijk afval 2025

Infographics t.b.v. begroting 2027.
Meest recente realisatiecijfers. In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen.
Een definitieoverzicht van de kengetallen is opgenomen in de bijlage.

GEMEENTE BREDA

ONZE AMBITIE

GEMEENTE BREDA

Breda groeit en verandert. Daarom investeren we in een stad die veilig, toegankelijk, bruikbaar en toekomstbestendig is en blijft voor inwoners, ondernemers en bezoekers. We zorgen ervoor dat plannen goed passen in de omgeving. We zorgen voor een openbare ruimte die schoon, heel en passend onderhouden is. We zorgen voor maatschappelijke voorzieningen en vastgoed die aansluiten bij de ontwikkeling van de stad en een veiligheidsaanpak die zichtbaar aanwezig is waar dat nodig is. We bieden dienstverlening die aansluit op de behoefte van inwoners, ondernemers en bezoekers. Hierbij bieden we begrijpelijke informatie en samenhang tussen digitaal, telefonisch en persoonlijk contact. Daarnaast zetten we in op een schone leefomgeving, toekomstbestendige afvalinzameling en het behoud en hergebruik van grondstoffen, zodat we samen bouwen aan een circulaire stad. Daarbij maken we bewuste keuzes in wat we doen, wanneer we het doen en waar de inzet het meeste effect heeft. Niet alles kan overal tegelijk, maar we zorgen ervoor dat de basis op orde is en blijft en meegroeit met de behoeften van stad, wijken en dorpen. Samen met inwoners, maatschappelijke partners en de regio werken we aan voorzieningen, leefbaarheid, dienstverlening, circulariteit en veiligheid die bijdragen aan een stad waar mensen prettig kunnen wonen, werken, ontmoeten en meedoen.

4.1 Thema Veilig Breda

Onderstaande doelstellingen zijn gebaseerd op de Veiligheidsvisie Breda 2030, Uitvoeringsplan Veiligheid 2026-2027, Programma Preventie met Gezag 2026-2029 en het bestuursakkoord 2026-2030 Breda durft, Breda doet.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.1.1 We vergroten de veiligheid met extra aandacht voor buurten en locaties waar de veiligheidsopgaven het grootst zijn.
Onze strategie hebben we uitgewerkt in de Veiligheidsvisie Breda 2030. Deze visie hebben we vertaald naar een 2 jaarlijks uitvoeringsprogramma Veiligheid. Daarin staan de activiteiten en maatregelen die we inzetten op de 7 ambities uit de Veiligheidsvisie (veilig wonen, veilig werken, veilig uitgaan, veilig opgroeien, veilig door verstoren van criminele verdienmodellen, zorg en veiligheid in balans en veilig bij crisis en rampen). Deze ambities vormen de kern van Veilig Breda en lichten we nader toe:

Veilig Wonen:
We willen dat iedereen zich thuis en veilig voelt in Breda. Dat gevoel is zichtbaar in onder andere de veiligheidsbeleving en de rapportcijfers die onze inwoners geven en in de geregistreerde criminaliteit. De veiligheidsbeleving en de rapportcijfers over Breda zijn redelijk stabiel, alhoewel in wijken sterkere schommelingen te zien zijn. De traditionele geregistreerde criminaliteit daalt, maar digitale misdrijven en specifieke vormen van overlast nemen toe. Daarom richten we ons in 2027 op meer veiligheid in de buurt én online. Dat doen we samen met bewoners, de politie en andere partners. We bouwen aan een weerbare stad, onder andere via het uitvoeren aanpak digitale weerbaarheid, doorontwikkelen Buurtpreventie, het continueren van de ambassadeurs Brandveilig leven en de Cyberambassadeurs en het aanpakken van (woon)overlast in de wijken. We zorgen dat het landelijk handelingskader explosieven ook lokale uitwerking krijgt.

Veilig Opgroeien
We willen dat jongeren in Breda veilig en kansrijk kunnen opgroeien. En we willen voorkomen dat jongeren afglijden naar criminaliteit. Daarom zetten we stevig in op het programma Preventie met Gezag. Daarin werken we samen met veiligheidspartners, zoals de politie en het Openbaar Ministerie en met organisaties uit het sociaal domein, zoals het jongerenwerk en Open Door. Zo voorkomen we dat jongeren afglijden naar criminaliteit. Als het nodig is, schakelen we het Zorg- en Veiligheidshuis in. Ook werken we nauw samen met scholen. Zij signaleren vaak als eerste dat het niet goed gaat. Samen zorgen we dan voor passende hulp. De werkwijze 'zacht waar mogelijk, hard waar het moet' willen we in de hele gemeente verder toepassen in goede samenwerking met de scholen.

Veilig Uitgaan
We willen dat in Breda iedereen veilig moet kunnen genieten van de horeca, cultuur en evenementen. Voor geweld, grensoverschrijdend gedrag en straatintimidatie is geen plek. Onze stad biedt veel mogelijkheden voor ontspanning. Dat trekt grote groepen mensen aan, ook van buiten de stad. Denk aan evenementen, festivals en natuurlijk de wedstrijden van NAC Breda.

We streven ernaar dat al deze activiteiten veilig verlopen voor bezoekers én voor het personeel. Dat vraagt om een goede samenwerking tussen de gemeente, de politie, de organisatoren en andere partners. De organisatoren moeten hun veiligheidszaken goed op orde hebben. We controleren dit bij de vergunningverlening. Ook letten we op goed crowdmanagement, zeker tijdens drukke momenten als carnaval en Koningsdag. We zorgen dat evenementen soepel verlopen, van de aanmelding tot de vergunning, de uitvoering en de evaluatie. Dat doen we door de samenwerking te verbeteren, zowel binnen de gemeente als met externe partners. Zo verhogen we de kwaliteit en zorgen we voor veiligheid en leefbaarheid.

We willen voorkomen dat incidenten in en rond het stadion, zoals die zich hebben voorgedaan in het seizoen 2025-2026, niet meer gebeuren. Voor betaald voetbal hebben we in 2026 de regels aangepast. De meldplicht in de APV is omgezet naar een vergunningplicht, in lijn met de landelijke afspraken. Onze werkprocessen zijn daarop aangepast. In 2027 wordt de aanvraag voor het seizoen 2027-2028 beoordeeld. Daarbij stellen we voorwaarden, afgestemd op de nieuwe situatie rond het verbouwde Rat Verleghstadion.

Daarnaast willen we vooral voorkomen dat jonge supporters zich misdragen. Daarom zijn we al in het seizoen 2025-2026 gestart met een preventieve persoonsgerichte aanpak (PGA) bij voetbalwedstrijden. Deze aanpak draait nu nog als pilot tot en met eind seizoen 2026-2027. De pilot wordt eind 2026 geëvalueerd. Aan de hand daarvan wordt beoordeeld of de aanpak wordt gecontinueerd.

De horeca is onmisbaar voor Breda en bepaalt mede de sfeer in de stad. In 2027 geven we verder vorm aan het Horecabeleid 2025 en de ambities uit het bestuursakkoord. De exploitatievergunning krijgt daarbij een grotere rol. We treffen voorbereidingen voor een uitbreiding van het vergunningsgebied. Zo zorgen we voor meer duidelijkheid en gelijke regels voor alle ondernemers. Ook voeren we de nieuwe terrassenverordening uit. Daardoor verwachten we meer vergunningaanvragen voor nieuwe terrassen of aanpassingen van bestaande vergunningen.

Veilig werken
We willen dat ondernemers en hun medewerkers weerbaar zijn tegen criminaliteit en onveiligheid. Daarmee zorgen we voor veilige bedrijventerreinen, kantoor- en winkelgebieden die ondernemers de rust en stabiliteit bieden om te groeien en bij te dragen aan een aantrekkelijk economisch klimaat. We willen een (digitaal) netwerk(en) inzetten, zoals KVO en PVO en handreikingen bieden**.**

Veilig door het verstoren van criminele verdienmodellen
We willen dat criminele verdienmodellen in Breda geen kans hebben. En waar dergelijke modellen wel voet aan de gronden (dreigen te krijgen), we deze zo goed mogelijk verstoren. We willen dat we onze toezichthoudende bevoegdheden en handhavende bevoegdheden zo effectief mogelijk inzetten, onder andere door de inzet van onze (ondermijnings)boa's. We werken daarin samen met de politie en het RIEC (Regionaal Informatie- en Expertisecentrum) om criminaliteit aan te pakken.

We willen dat onze inwoners en bedrijven weerbaar zijn tegen de verleiding om onderdeel te zijn in/deel te nemen aan dergelijke verdienmodellen. Dat geldt ook voor onze eigen medewerkers en bestuur: we willen dat ze goed geïnformeerd zijn, weerbaar zijn, weten waar ze op moeten letten en laten zien hoe belangrijk het is om er melding van te maken. Maar ook dat onze gemeentelijke processen, zoals bijvoorbeeld bij het aangaan van dienstverbanden of het uitoefenen van kwetsbare functies, gecheckt zijn en structureel gecheckt worden op weerbaarheid.

Veilig bij rampen en crises
We willen dat onze inwoners weerbaar zijn bij rampen en crises, dat de hulpverlening goed en adequaat geregeld is en dat onze eigen crisisorganisatie capabel en paraat is. In 2025 zijn we gestart met een aanpak om inwoners, ondernemers en organisaties weerbaarder te maken tegen rampen en crises, onder andere via de Klaar voor morgen bijeenkomsten. In 2026 zijn we gestart met het opstellen van een Programma Weerbaarheid. In 2027 gaan we hiermee verder aan de slag en bouwen we hierop voort, ook vanuit veiligheid. We werken aan het beter voorbereid te zijn op natuurgeweld en de uitval van stroom, drinkwater of internet. Ook investeren we samen met inwoners in oplossingen om elkaar te kunnen helpen bij grote calamiteiten. Eén van de partners op dit thema is de Veiligheidsregio. Zij werken aan een regionale aanpak en werken aan een aanpak voor burgerhulpverlening. Ook de continuïteit van de hulpverlening staat hoog op de agenda. Denk aan duidelijke communicatie over risico's en crises gericht op inwoners en bezoekers. Deze maatregelen komen bovenop het onderhoud van onze basisvoorzieningen. Die lijken vanzelfsprekend, maar zijn dat niet. Zeker niet als de hulpdiensten minder geld krijgen. Daarom blijven we investeren in een sterke basis en in extra veerkracht.

Veiligheid en zorg in balans
We willen dat Breda voor iedereen een veilige en zorgzame stad is. We hebben extra aandacht voor mensen in kwetsbare situaties. Daarom werken we op het gebied van veiligheid en zorg nauw samen, binnen de gemeente én met partners in de stad. Zo zorgen we dat mensen de juiste hulp krijgen en beschermd worden tegen risico's.

Bij overlast in de openbare ruimte kijken we naar de veiligheid van de omgeving en van de persoon zelf, zeker bij onbegrepen gedrag. De zorg richt zich op de onderliggende problemen. Daarom werken we op dit thema intensief samen met het sociaal domein.

We treden op tegen uitbuiting. Denk aan seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting of criminele uitbuiting. Daarbij verliezen we de meest kwetsbaren niet uit het oog. Mensen met een lichte verstandelijke beperking (LVB) zijn vaker slachtoffer. We werken regionaal samen in het actieprogramma 'Geen plaats voor mensenhandel'. We maken een duidelijk onderscheid tussen sekswerk en mensenhandel.

We willen een veilige en gezonde sekswerksector waarin sekswerkers zich gesteund voelen. Stigma's zorgen voor meer geweld en minder meldingen. Daarom pakken we signalen van onvrijwilligheid en slechte huisvesting of werkomstandigheden serieus op. We bieden hulp en treden op tegen daders en mensen die dit faciliteren.

Ook radicalisering en polarisatie krijgen onze aandacht. We werken samen met verschillende partners om spanningen te verminderen. We zetten in op verbinding, begrip en sociale samenhang.

We willen dat iedereen zich veilig voelt in Breda, ongeacht afkomst, geslacht, leeftijd, religie, seksuele oriëntatie, genderidentiteit of beperking. We sluiten aan bij het beleidsplan Diversiteit, Gelijkheid en Inclusie (DGI) 2025-2029. Ook pakken we straatintimidatie aan. In het VAST-gebied (het Valkenberg en het station) werken we integraal samen aan deze opgaven.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.1.1.1 We voeren het Uitvoeringsplan Veiligheid 2026-2027 uit.
We zetten acties in en voeren activiteiten uit die zich richten op de 7 ambities uit de Veiligheidsvisie Breda 2030. We werken in de uitvoering samen met Bredase vrijwilligers, zoals de Cyberambassadeurs, de ambassadeurs Brandveilig leven en de deelnemers aan Buurtpreventie. Deze blijven we (financieel) ondersteunen en faciliteren.

4.1.1.2 We continueren het programma Preventie met Gezag (PmG).
We zetten PmG voort en breiden deze aanpak vanuit de Hoge Vucht (gefaseerd) uit naar Tuinzigt, Doornbos-Linie en Heuvel. We ondersteunen jongeren van 8 tot 27 jaar om criminaliteit te voorkomen. Hiervoor versterken we bestaande activiteiten, zetten we nieuwe functies in en vernieuwen we de aanpak van jongerenoverlast.

4.1.1.3 We zetten het flex-team in op de meest onveilige locaties (top 10).
We geven prioriteit aan hotspots en nader te bepalen locaties met veel overlast en meldingen. Op deze locaties zetten we ons flex-team van boa's in. Onze top 10 passen we periodiek aan om in te spelen op het actuele veiligheidsbeeld. Dat veiligheidsbeeld stellen we met behulp van het Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) op.

4.1.1.4 We continueren en versterken onze aanpak in het Valkenberg-stationsgebied (VAST-gebied).
In 2025 hebben we de samenwerking met onze partners (NS, politie, Prorail, Surplus) in het VAST-gebied opnieuw bekrachtigd. We monitoren voortdurend en verkennen welke aanvullende mogelijkheden we hebben om de veiligheidssituatie daar te normaliseren. We zetten in op permanente aanwezigheid van handhaving en zorgpartners in en rond het VAST-gebied.

4.1.1.5 We bestrijden straatintimidatie en werken aan veiligheid voor (trans)vrouwen.
We continueren ons meldpunt Intimideer mij niet. We geven zoveel mogelijk opvolging aan meldingen die gedaan worden en zetten onze daartoe opgeleide boa's in. We integreren de aanpak van straatintimidatie, uitgaansveiligheid, huiselijk geweld, opvang en geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) tot een samenhangende lijn. Daarmee geven we vrouwonveiligheid een herkenbare plek in onze veiligheidsaanpak.

4.1.1.6 We dragen zorg voor de gemeentelijke anti-discriminatievoorziening conform de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen.
We continueren ons meldpunt bij RADAR waar Bredanaars melding kunnen doen van uitsluiting en discriminatie en terechtkunnen voor advies. In aanvulling daarop voeren we preventieacties en maatregelen uit via de Anti-discriminatieagenda 2026-2027. Tevens dragen we bij aan de voorziening voor slachtofferhulp, zodat eenieder die slachtoffer of getuige is van discriminatie, ongevallen en misdrijven daar ondersteuning kan vragen.

4.1.1.7 We continueren onze stadsbrede aanpak van ondermijning.
We continueren onze aanpak van ondermijning via het gericht inzetten van controle acties door onze ondermijnings-boa's, het Baronie Interventieteam en via onze deelname aan het RIEC Zeeland-West-Brabant. We helpen inwoners signalen van ondermijning te herkennen en te melden. We geven voorlichting aan jongeren en andere doelgroepen over de risico's van het uitvoeren van activiteiten voor criminelen.

4.1.1.8 We continueren onze samenwerking op complexe casuïstiek.

We continueren onze samenwerking in en deelname aan het Zorg- en Veiligheidshuis de Baronie (ZVH). Het ZVH pakt complexe, meervoudige problematiek aan (zoals ernstige overlast, huiselijk geweld en (jeugd)criminaliteit) wanneer één organisatie dit niet kan oplossen. Het doel is het verminderen van recidive en het verbeteren van de kwaliteit van leven. Het ZVH coördineert tevens de nazorgbegeleiding van Bredase ex-gedetineerden.

4.1.1.9 We voorkomen en bestrijden jongerenoverlast door preventie, activatie en handhaving met elkaar te verbinden.
Daarbij versterken we de samenwerking tussen gemeente, politie, onderwijs en maatschappelijke partners. Ook actualiseren we het Bredase model Aanpak Jongerenoverlast, zodat het beter aansluit bij de huidige ontwikkelingen en uitdagingen.

4.1.1.10 We continueren onze aanpak van radicalisering en mensenhandel.
We werken we samen in de keten om radicalisering tegen te gaan. De wet PARTA wordt uitgevoerd, en we zetten in op preventieve maatregelen en vroegtijdige signalering**.** We continueren en versterken onze opstelde aanpak tegen mensenhandel (passend hulpaanbod, bewustwording vergroten, heldere meldroute en aandachtsfunctionarissenstructuur), zowel de regionale samenwerking als de districtelijke en lokale uitvoering.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.1.2 We zorgen voor een veilige een leefbare stad door toe te zien op de naleving van wet- en regelgeving.
We zien met onze toezichthouders/boa's toe op naleving van de normen die de raad heeft vastgelegd in haar verordeningen en de landelijke wet- en regelgeving. We werken daarin samen met Buurtpreventie. We continueren ons gemeentelijke cameratoezicht en breiden dit waar nodig uit.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.1.2.1 We zetten toezicht en handhaving gericht in.
Het Uitvoeringsplan Toezicht en Handhaving Openbare Ruimte 2027 vormt de basis voor onze inzet van onze toezicht & handhavingscapaciteit. Daarnaast herprioriteren we deze capaciteit als plekken en momenten in de stad daar om vragen.

4.1.2.2 We versterken de handhaving in de openbare ruimte.
We breiden de komende 4 jaar onze toezicht & handhavingscapaciteit uit met 13 extra toezichthouders/boa's. Onderdeel hiervan is de uitbreiding van het flexteam.

4.1.2.3 We verbeteren de opvolging van meldingen.
We sturen op snellere opvolging en betere terugkoppeling aan melders. We zorgen voor een snellere en zichtbare opvolging van meldingen van inwoners en ondernemers. Meldingen worden actief beoordeeld, opgepakt en waar nodig gevolgd door handhavend optreden. Bij geconstateerde overtredingen treden we consequent op en leggen we waar passend sancties op en worden opgelegde boetes altijd geïnd. Daarnaast verbeteren we de terugkoppeling aan melders, zodat inzichtelijk is welke acties zijn ondernomen en welke resultaten zijn bereikt.

4.1.2.4 We actualiseren onze verordeningen en beleidsregels waar dat nodig is.
We actualiseren de APV en waar nodig passen we de APV aan als we daarmee effectiever kunnen optreden tegen overlast en onveilig gedrag. We sturen aan op heldere verordeningen die de gang van zaken in de openbare ruimte reguleren, zoals de terrassenverordening en de afvalstoffenverordening.

4.1.2.5 We rusten boa's met geweldsmiddelen toe.
Het werk van de boa's vraagt in sommige gevallen helaas om meer dan alleen verbale communicatievaardigheden. We hechten waarde aan de huidige toekenning van geweldsmiddelen voor onze boa's, zoals handboeien en wapenstok. Dit als aanvulling op hun handelingsarsenaal op straat. We verkennen de mogelijkheid om een aanvraag te doen voor pepperspray als een aanvullend geweldsmiddel.

4.1.2.6 We continueren het bestaande gemeentelijk cameratoezicht en breiden dit uit waar nodig.

We continueren het bestaande gemeentelijk cameratoezicht op grond van de Gemeentewet. We bespreken met de politie en OM potentiële locaties waar een uitbreiding van gemeentelijk cameratoezicht een bijdrage kan leveren aan het handhaven van de openbare orde.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.1.3 We bieden ruimte aan een aantrekkelijk, levendig en veilig horeca- en evenementenaanbod.
We dragen bij aan een bruisende stad door te zorgen dat dit gebeurt in lijn met de kaders van de gemeenteraad (beleidskaders en vergunningstelsel) en landelijke wetgeving.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.1.3.1 We breiden de vergunningsplicht voor het exploiteren van een inrichting uit.
We voeren de exploitatievergunning in de APV in voor alle inrichtingen. Zo kunnen we de openbare orde beter bijsturen en de Wet Bibob breder inzetten.

4.1.3.2 We hanteren het vergunningenproces voor evenementen.
We toetsen evenementen en volksfeesten aan openbare orde, veiligheid, gezondheid, leefbaarheid en waar nodig verkeers- en parkeeraspecten. Het evenementenproces scherpen we continue aan op basis van onze ervaringen. We wijzen organisatoren van grote evenementen erop zich tijdig aan te melden voor de reserveringskalender evenementen.

4.1.3.3 We vereenvoudigen vergunningverlening waar dat kan.
We staan hierover in contact met de aanvrager. Als er mogelijkheden zijn om meerjarige vergunningen voor evenementen te verlenen en daarmee de regeldruk voor organisatoren te verminderen, bekijken we samen met de organisator hoe we daarvan gebruik kunnen maken.

4.1.3.4 We leveren faciliteiten bij grote volksfeesten.
Organisatoren van evenementen zijn primair verantwoordelijk voor de organisatie en veiligheid bij evenementen. We maken daarom in het vergunningenproces duidelijke afspraken over deze verantwoordelijkheden. Bij een aantal grote volksfeesten in de binnenstad, zoals carnaval, is er sprake van zo'n groot aantal bezoekers. Hierbij zien we de noodzaak tot het leveren van ondersteunende faciliteiten, zoals openbare toiletvoorzieningen, fietsenstallingen en crowdmaatregelen. De financiële middelen voor deze maatregelen zijn opgenomen in de begroting.

4.1.3.5 We werken aan veilig uitgaan.
Mede op basis van de evaluatie van het Horecaconvenant gaan we met onze partners het gesprek aan om de samenwerking verder vorm en inhoud te geven. We continueren de inzet van het gastheerschap in het horecaconcentratiegebied tijdens feestdagen en grote openbare evenementen, zoals carnaval en wegen nieuwe horecaconcepten zorgvuldig af.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.1.4 We vergroten de weerbaarheid van Breda en beperken de gevolgen van rampen, crises en maatschappelijke verstoringen.
We vervullen onze wettelijke taak om via de Veiligheidsregio MWB onze brandweerzorg, rampen- en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverleningen te organiseren. Daarnaast werken we aan het vergroten van de Bredase weerbaarheid om de gevolgen van crisis, verstoringen en maatschappelijke risico's beter te kunnen doorstaan.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.1.4.1 We houden de crisisorganisatie op orde.

We nemen deel aan de gemeenschappelijke Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (GR VRMWB). Daarmee vervullen we onze wettelijke taak om onze brandweerzorg, rampen- en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverleningen te organiseren. Om de groei van de stad en technologische ontwikkelingen het hoofd te bieden, werken we aan het ontwikkelen en implementeren van een toekomstbestendige brandweerzorg. Dat geldt ook voor het op orde houden van de personele bezetting van de crisisorganisatie. Net als andere gemeenten gaat Breda verder aan de slag met de gemeentelijke crisisorganisatie. Zo zijn we beter voorbereid op calamiteiten en grote verstoringen van de dagelijkse gang van zaken.

Als centrumstad vervullen we hierbij een coördinerende rol voor de Baronie gemeenten. We leveren een actieve bijdrage aan regionale en districtelijke taken, zoals het leveren van Officieren van Dienst en Algemeen Commandanten Bevolkingszorg en communicatieadviseurs. Daarnaast gaan we aan de slag met het ontwikkelen van een aantal crisisdraaiboeken.

4.1.4.2 We organiseren een goed team Bevolkingszorg.
We zorgen dat Breda haar gemeentelijke taken bij rampen en crises kan uitvoeren via het gemeentelijk Team Bevolkingszorg. We zorgen voor voldoende en adequaat trainings- en opleidingsaanbod.

4.1.4.3 We ontwikkelen een weerbaarheidsaanpak.
We werken samen met inwoners, ondernemers en partners aan voorbereiding op crises en veiligheidsrisico's. Zo organiseren we onder andere de sessies Klaar voor morgen voor bewoners. In het kader van de doorontwikkeling van Buurtpreventie werken we aan het ontwikkelen van de aanpak Weerbare buurt.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.1.5 We zorgen ervoor dat plannen goed passen in de omgeving en zorgen voor een veilige, gezonde en leefbare fysieke leefomgeving.
We behandelen aanvragen voor omgevingsvergunningen. Ook controleren we of inwoners en bedrijven zich aan de regels houden. Deze taken gaan over de fysieke leefomgeving. Denk aan bouwen, verbouwen, gebruik van gebouwen en gronden, sloop, kap en erfgoed. Zo dragen we bij aan een veilige, gezonde en leefbare stad.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.1.5.1 We voeren onze taken als bevoegd gezag uit.
Deze rol is sinds de invoering van de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) vanaf 1 januari 2024 veranderd. Bij eenvoudige bouwwerken controleert een private kwaliteitsborger de technische bouwkwaliteit.

4.1.5.2 We zetten onze capaciteit in waar de risico's het grootst zijn.
Tegelijkertijd moeten we onze wettelijke taken blijven uitvoeren. De verschuiving naar toezicht en handhaving vraagt daarbij blijvende aandacht voor capaciteit, kwaliteit en deskundigheid.

INDICATOREN

Deze begroting bevat een set beleidsindicatoren. Daarmee geven we, naast de begrotingstekst en de financiële overzichten, een beeld van de ontwikkelingen binnen de diverse begrotingsthema's. We actualiseren deze set elk jaar. Er zijn 111 Bredase indicatoren en 34 landelijk verplichte indicatoren. Een deel hiervan (23 van de 34) is ook opgenomen in de Bredase set indicatoren, maar niet allemaal. Voor diverse thema's is een betere Bredase indicator beschikbaar om op te sturen dan de landelijk verplichte (relatieve) indicator. Elke Bredase indicator staat bij het thema waar deze indicator betrekking op heeft.

Dit programma bevat 32 beleidsindicatoren. Voor alle beleidsindicatoren in deze begroting hanteren we peildatum 20 augustus 2026.

Thema-indicatoren
Indicator: Veiligheid in buurt

Thema-indicatoren

Omschrijving: Gemiddeld rapportcijfer dat Bredanaars geven aan de veiligheid in eigen buurt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
6,8		6,7		6,7

Toelichting: We streven naar een toename van de veiligheidsbeleving, maar weten ook dat rapportcijfers in de regel niet zo snel veranderen. We streven daarom naar een toename of stabilisatie van het rapportcijfer veiligheid in de buurt.

Indicator: Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)

Omschrijving: Aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
7,16	7,42	8,42	7,4	8,4

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen. We streven naar een afname of stabilisatie. Doelstelling is dat Breda rond het gemiddelde van de G40 scoort.

Indicator: Geweldsmisdrijven

Omschrijving: Aantal gewelds- en seksuele misdrijven per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
7,16	7,42	8,42	5,8	6,4

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen. We streven naar een afname of stabilisatie. Doelstelling is dat Breda rond het gemiddelde van de G40 scoort.

Indicator: Diefstallen uit woning

Omschrijving: Aantal diefstallen uit woning per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
1,37	1,57	1,59	1,6	1,6

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen. We streven naar een afname of stabilisatie. Doelstelling is dat Breda rond het gemiddelde van de G40 scoort.

Indicator: Winkeldiefstallen

Omschrijving: Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
2,74	2,34	2,83	2,3	2,8

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen. We streven naar een afname of stabilisatie. Doelstelling is dat Breda rond het gemiddelde van de G40 scoort.

Indicator: Verwijzingen Halt

Omschrijving: Aantal Halt-verwijzingen per 1.000 inwoners van 12 - 17 jaar

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 jongeren

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
9,06	12,72	13,45		

Toelichting: Voor deze indicator is geen streefwaarde bepaald. Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Veiligheidsgevoel

Omschrijving: Aandeel Bredanaars wat zich soms of vaak onveilig voelt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: 0

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
		25		22

Thema-indicatoren

Toelichting: We streven naar een toename van de veiligheidsbeleving, maar weten ook dat beleving van veiligheid door verschillende factoren wordt beïnvloed. We streven daarom naar een toename of stabilisatie van het veiligheidsgevoel.

Indicator: Tijdige toetsing aanvragen/verzoeken Omgevingswet

Omschrijving: % Ingediende aanvragen/verzoeken dat bij team Initiatieven, Vergunningen en Toezicht binnenkomt in het kader van de Omgevingswet dat tijdig wordt getoetst (Omgevingsvergunning en verzoeken tot handhaving).

Bron: Gemeente, team Leefomgeving

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
		94	95	95

Toelichting: De streefwaarde van 95% is vastgesteld om invulling te geven aan tijdige uitvoering van wettelijke toetsingsverplichtingen onder de Omgevingswet. Dit percentage biedt ruimte voor uitzonderingssituaties zonder afbreuk te doen aan de bestuurlijke betrouwbaarheid.

Indicator: Doorlooptijd van aanvragen

Omschrijving: Het percentage evenementenvergunningen dat tijdig wordt verleend

Bron: Gemeente, team Leefomgeving

Meeteenheid: Weken

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
			7	7

Toelichting: Conform het evenementenbeleid streven we ernaar A-categorie vergunningen uiterlijk 3 weken vóór het evenement te verlenen, bij een indieningstermijn van 10 weken. Dit bepaalt de streefdoorlooptijd van 7 weken.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Veilig Breda

Het begrotingssaldo 2027 van het thema is met € 0,2 miljoen toegenomen ten opzichte van 2026. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- In het bestuursakkoord 2026-2030 Breda durft, Breda doet is vanaf 2027 € 0,2 miljoen extra uitgetrokken voor de verbetering van het evenementenproces.
- Een toename van € 0,3 miljoen in verband met een hogere bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio.
- Een afname van € 0,2 miljoen door wegvallen incidentele middelen Wet kwaliteitsborging bouwen in 2026.
- De middelen voor Preventie en gezag zijn in 2027 nog niet geraamd waardoor baten en lasten lager zijn. Per saldo is dit neutraal.
- In de kadernota 2024 is de lijn ingezet om de leges meer kostendekkend te maken. Deze is bekrachtigd in het bestuursakkoord 2026-2030 waardoor organisatoren van evenementen meer kostendekkende leges gaan betalen. Dit betekent voor 2027 een stijging van 112%. De kleine evenementen worden daarbij ontzien.
- Daarnaast is er in het bestuursakkoord een impuls van € 0,5 miljoen gegeven voor inzet van boa's vanaf 2026 om groeiende taken rond overlast beter aan te kunnen.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Veilig Breda	44.188	45.163	44.088	44.892	44.965	43.694
Totaal lasten	**44.188**	**45.163**	**44.088**	**44.892**	**44.965**	**43.694**
Baten						
Veilig Breda	17.023	19.030	17.713	17.968	17.966	16.257
Totaal baten	**17.023**	**19.030**	**17.713**	**17.968**	**17.966**	**16.257**
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**27.165**	**26.134**	**26.375**	**26.923**	**26.999**	**27.437**

BELEIDSSTUKKEN THEMA VEILIG BREDA

Naam document	Jaar
Veiligheidsvisie Breda 2030	2025
Uitvoeringsprogramma 2026-2027	2026
Programma preventie met Gezag 2026-2029	2026
Beleidsplan 2023-2027 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant regionaal-crisisplan-2023-2027	2023
Nota evenementenbeleid 2020	2020
Algemene Plaatselijke Verordening Breda 2018	2018
Verordening Bestuurlijke boete overlast openbare ruimte Breda 2020	2020

4.2 Thema Dienstverlening

Onderstaande doelen zijn gebaseerd op Uitgangspunten dienstverlening, wet- en regelgeving op het gebied van burgerzaken en de Verordening behandeling bezwaarschriften 2024 (herijking bezwaarschriftenprocedure)

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.2.1 We bieden dienstverlening waarbij de Bredanaar centraal staat.
Dienstverlening wordt ontwikkeld vanuit de behoefte van inwoners, ondernemers en bezoekers. Daarbij nemen we de gebruiker als vertrekpunt voor processen, informatie en communicatie. We streven naar een samenhangende klantreis waarin de gemeente zoveel mogelijk als één organisatie wordt ervaren.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.2.1.1 We betrekken inwoners bij belangrijke digitale producten, diensten en online informatie en toetsen nieuwe processen op gebruiksgemak vanuit het perspectief van de inwoner.

We betrekken inwoners bij het testen van online formulieren, informatiepagina's en aanvraagprocessen, zodat we inzicht krijgen waar zij op vastlopen en wat eenvoudiger, duidelijker of gebruiksvriendelijker kan. We lopen nieuwe klantprocessen stap voor stap door en beoordelen of deze logisch en begrijpelijk zijn.

4.2.1.2 We behandelen klachten snel en oplossingsgericht.
Zo voelen inwoners zich gehoord en weten duidelijk wat zij van de gemeente kunnen verwachten. We nemen snel contact op met de indiener, leggen uit wat we doen met de klacht en gebruiken de uitkomst om herhaling te voorkomen.

4.2.1.3 We gebruiken klantfeedback, meldingen en klachten om van te leren.
We analyseren terugkerende signalen en vertalen die naar verbeteracties voor processen, informatie en houding in het klantcontact.

4.2.1.4 We bieden belangrijke publieksdiensten ook buiten reguliere werktijden aan.
We bieden voor veelgevraagde diensten, zoals het ophalen van een paspoort ruimere openingstijden of extra afspraakmomenten aan. Zo kunnen inwoners dit beter combineren met werk, school of zorg.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.2.2. We bieden betrouwbare dienstverlening.
Inwoners, ondernemers en bezoekers weten wat zij van de gemeente Breda kunnen verwachten. Daarom werken we aan duidelijke informatie, transparante servicenormen, betrouwbare bereikbaarheid en zorgvuldige afhandeling van vragen, meldingen en aanvragen. Ook besteden we aandacht aan privacy, informatiebeveiliging en een zorgvuldige omgang met gegevens. Zo willen we bijdragen aan vertrouwen in de gemeentelijke dienstverlening.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.2.2.1 We werken aan duidelijke en actuele informatie over producten, diensten, procedures en contactmogelijkheden.
We controleren en actualiseren informatie op breda.nl, formulieren en klantcontactkanalen, zodat inwoners weten wat zij moeten doen en wat zij kunnen verwachten.

4.2.2.2 We verbeteren de ontvangstbevestiging, voortgangsinformatie en terugkoppeling bij digitale aanvragen en meldingen.
We maken berichten duidelijker over ontvangst, vervolgstappen, termijnen en uitkomst. Zo hoeven inwoners minder na te vragen. We onderzoeken bij welke aanvragen en meldingen statusinformatie kan worden getoond en welke informatie daarbij begrijpelijk en betrouwbaar beschikbaar is.

4.2.2.3 We zorgen dat inwoners weten waar zij terecht kunnen met vragen over gemeentelijke dienstverlening.
We zorgen dat contactmogelijkheden goed vindbaar zijn en dat inwoners via ieder kanaal dezelfde duidelijke informatie en antwoorden krijgen.

4.2.2.4 We zorgen dat inwoners die contact met de gemeente zoeken tijdig en goed worden geholpen.
We zorgen ervoor dat vragen van inwoners en ondernemers die via het klantcontactcentrum binnenkomen zoveel mogelijk in één keer goed en volledig beantwoord worden. Sommige vragen kunnen niet in één keer worden beantwoord. We zorgen ervoor dat deze vragen tijdig opvolging krijgen.

4.2.2.5 We realiseren een moderne en overzichtelijke publiekshal met aandacht voor gastvrijheid, privacy en veiligheid.
We richten de publiekshal zo in dat bezoekers makkelijk hun weg vinden, gastvrijheid ervaren en zaken zorgvuldig en discreet kunnen afhandelen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.2.3 We bieden dienstverlening die makkelijk en inclusief is.
Dienstverlening is eenvoudig en sluit niemand uit. Dat betekent dat processen begrijpelijk zijn, informatie makkelijk te vinden is en inwoners niet meer informatie hoeven te geven dan nodig is. We willen digitale dienstverlening toegankelijk maken, maar ook oog houden voor mensen die hulp nodig hebben, moeite hebben met taal of minder digitaal vaardig zijn.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.2.3.1 We schrijven informatie over producten, diensten en processen in duidelijke en begrijpelijke taal.
We zorgen ervoor dat teksten op breda.nl, formulieren en brieven duidelijk en begrijpelijk zijn. Daarbij betrekken we waar nodig gebruikers, taalambassadeurs of ervaringsdeskundigen. We richten informatie logisch in, gebruiken herkenbare zoekwoorden en controleren of inwoners belangrijke informatie makkelijk kunnen vinden.

4.2.3.2 We vereenvoudigen digitale formulieren en vragen alleen gegevens uit die nodig zijn voor de behandeling.
We bekijken formulieren opnieuw en schrappen dubbele, onduidelijke of overbodige vragen.

4.2.3.3 We houden rekening met inwoners die ondersteuning nodig hebben bij het gebruik van digitale dienstverlening.
We zorgen ervoor dat hulp via telefoon, balie of ondersteuning op locatie beschikbaar blijft, wanneer digitaal contact niet vanzelf gaat.

4.2.3.4 We richten processen zo in dat interne organisatiegrenzen voor inwoners zo min mogelijk merkbaar zijn.
We stemmen overdrachten, informatie en verantwoordelijkheden tussen teams af, zodat inwoners niet zelf hoeven te zoeken naar de juiste ingang.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.2.4 We bieden dienstverlening die eigentijds en toekomstgericht is.
Digitale mogelijkheden worden optimaal benut om dienstverlening gebruiksvriendelijker, persoonlijker en efficiënter te maken. Daarbij zoeken we naar een goede balans tussen digitale dienstverlening en persoonlijk contact waar dat nodig is. We volgen nieuwe technieken en ontwikkelingen en maken steeds een bewuste afweging over toegevoegde waarde, veiligheid, toegankelijkheid en de menselijke maat.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.2.4.1 We benutten digitale mogelijkheden om dienstverlening gebruiksvriendelijker en efficiënter te maken.
We volgen hierbij technische ontwikkelingen actief. We bekijken per dienst welke digitale ondersteuning waarde toevoegt en houden daarbij rekening met toegankelijkheid, veiligheid en persoonlijk contact.

4.2.4.2 We ontwikkelen een samenhangende strategie voor het online landschap van gemeente Breda.
Deze strategie is gericht op het handelen op het gebied van online dienstverlening en communicatie.

4.2.4.3 We maken dienstverlening persoonlijker waar dat digitaal mogelijk en verantwoord is.
We onderzoeken hoe inwoners passende informatie kunnen krijgen op basis van hun situatie, zonder onnodige gegevens te gebruiken.

4.2.4.4 We versterken digitale ondersteuning voor medewerkers in het klantcontact.
We zorgen dat medewerkers sneller de juiste informatie vinden en we daardoor inwoners consistenter kunnen helpen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.2.5 We voeren wettelijke taken op het gebied van identiteit, reisdocumenten, rijbewijzen en levensgebeurtenissen betrouwbaar en tijdig uit.
Producten en diensten op het gebied van identiteit, reisdocumenten, rijbewijzen en levensgebeurtenissen leveren we tijdig, zorgvuldig en conform wettelijke en lokale servicenormen. Daarbij weten inwoners en andere aanvragers wat zij kunnen verwachten van onze dienstverlening en de afhandeling van hun aanvraag. De gemeente levert hoogwaardige dienstverlening die professioneel, klantgericht en betrouwbaar is.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.2.5.1 We zorgen voor tijdige afhandeling van aanvragen.
We volgen wachttijden en doorlooptijden actief en sturen bij wanneer nodig.

4.2.5.2 We investeren in de ontwikkeling van medewerkers op het gebied van klantgerichtheid, dienstverlening en professionele communicatie.
We bieden gerichte training, coaching en kennisdeling aan, zodat medewerkers inwoners deskundig, duidelijk en vriendelijk kunnen helpen. We bereiden ons voor op toekomstige verplichte certificering van medewerkers.

4.2.5.3 We stimuleren een lerende organisatie waarin kwaliteit, vakmanschap en continue verbetering centraal staan.
We bespreken signalen uit klantcontact, klachten en kwaliteitscontroles en vertalen deze naar verbeteringen in werkwijze en vakkennis.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.2.6 We voeren wettelijke taken op het gebied van identiteit, reisdocumenten en levensgebeurtenissen fraudebestendig uit.
De gemeente waarborgt een betrouwbare, rechtmatige en toekomstbestendige uitvoering van haar wettelijke taken ten aanzien van identiteit, reisdocumenten, rijbewijzen en levensgebeurtenissen. Door voortdurende aandacht voor gegevenskwaliteit, identiteitsvaststelling en fraudepreventie dragen wij bij aan een betrouwbare basisregistratie en een veilige dienstverlening.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.2.6.1 We investeren in de kennis en vaardigheden van medewerkers in het herkennen, voorkomen en aanpakken van identiteits- en adresfraude.
We trainen medewerkers op actuele frauderisico's, documentcontrole, adresonderzoek en het zorgvuldig vastleggen van signalen.

4.2.6.2 We intensiveren de samenwerking met ketenpartners, toezichthouders en opsporingsinstanties om fraude effectief te signaleren en te bestrijden.
We maken afspraken over signalen, informatie-uitwisseling en opvolging, zodat fraude sneller wordt herkend en aangepakt.

4.2.6.3 We investeren in hulpmiddelen en technologie.
Zo dragen we bij aan een betrouwbare identiteitsvaststelling en het tijdig detecteren van fraude. We gebruiken hierbij passende controlehulpmiddelen en systemen om documenten, identiteiten en gegevens betrouwbaarder te beoordelen.

4.2.6.4 We monitoren fraudesignalen, trends en ontwikkelingen en vertalen deze naar passende maatregelen binnen onze dienstverlening.
We verzamelen en bespreken signalen periodiek en passen werkinstructies, controles of samenwerking aan waar dat nodig is.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.2.7 We organiseren de Provinciale Staten- en waterschapsverkiezingen conform wet- en regelgeving.
Gemeente Breda organiseert in 2027 de Provinciale Staten- en waterschapsverkiezingen. Dit doen we op een betrouwbare, toegankelijke en transparante wijze, zodat iedere kiesgerechtigde inwoner een stem kan uitbrengen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.2.7.1 We zorgen voor tijdige en duidelijke informatievoorziening aan inwoners over het verkiezingsproces.
We informeren inwoners via passende kanalen, wat zij moeten weten en op de verkiezingsdag kunnen verwachten.

4.2.7.2 We brengen de toegankelijkheid van stembureaus in kaart om de toegankelijkheid te verbeteren.
We beoordelen per locatie welke fysieke of praktische aanpassingen nodig zijn, zodat kiezers hun stem kunnen uitbrengen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.2.8 We zorgen voor een zorgvuldige, begrijpelijke en oplossingsgerichte behandeling van bezwaarschriften.
We gaan door met de aanpak die we in 2024 hebben vastgesteld. Deze is gericht op het verbeteren van de relatie tussen de inwoner en de gemeente.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.2.8.1 We werken met een oplossingsgerichte aanpak en informeel contact.
Bij de behandeling van ieder bezwaarschrift wordt geprobeerd deze eerst informeel te behandelen.

4.2.8.2 We zorgen ervoor dat de formele behandeling van bezwaarschriften worden behandeld door een onafhankelijke externe adviescommissie bezwaarschriften.

4.2.8.3 We behandelen bezwaren ambtelijk (ambtelijk horen) voor bepaalde onderwerpen.
Zo verlagen we de drempel van formele behandeling door een commissie.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Tevredenheid inwoners

Omschrijving: Algemene waardering (rapportcijfer) dat inwoners geven aan de dienstverlening van de gemeente

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
7	6,9	7	6,9	7,3

Toelichting: De afgelopen jaren werd de tevredenheid van inwoners gemiddeld gewaardeerd met een 7,0 met een streefwaarde van 6,8-7,2. In 2025 zijn uitgangspunten dienstverlening opgesteld en is de doelstelling opgenomen om stapsgewijs toe te werken naar een gemiddelde tevredenheid van 7,5 in 2028.

Indicator: Waardering uitvoering Wet WOZ

Omschrijving: Oordeel Waarderingskamer over uitvoering Wet WOZ (woningen en niet woningen samen), uitgedrukt in aantal sterren (maximaal 5)

Bron: WOZ-registratie

Meeteenheid: Aantal sterren (maximaal 5)

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027

Thema-indicatoren				
4	5	5	3	4

Toelichting: Jaarlijks geeft de waarderingskamer een oordeel over de kwalititeit van de WOZ-taxaties en WOZ-werkproces.

Indicator: Gegronde bezwaarschriften sociaal domein

Omschrijving: % Gegronde bezwaarschriften sociaal domein

Bron: Gemeente Breda, Suite voor het Sociaal Domein

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
13,25	10	16	15	17

Toelichting: De streefwaarde sluit aan bij het niveau van vorig jaar, rekening houdend met een lichte toename. We zien dat in rechtspraak en in nieuw beleid meer aandacht ontstaat voor evenredigheid, de menselijke maat en bijzondere omstandigheden. Dit kan leiden tot een hoger percentage gegrond verklaarde bezwaarschriften.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Thema Dienstverlening

Het begrotingssaldo 2027 van het thema is met € 0,8 miljoen toegenomen ten opzichte van 2026. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- extra verkiezingen voor het Waterschap in 2027
- € 0,5 miljoen loon- en prijscompensatie en € -0,3 miljoen toename rijks- en gemeentelijke leges
- € 0,4 miljoen hogere personeelsinzet in verband met toename verstrekte reisdocumenten

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Dienstverlening	15.027	16.620	17.666	17.035	14.451	14.451
Totaal lasten	**15.027**	**16.620**	**17.666**	**17.035**	**14.451**	**14.451**
Baten						
Dienstverlening	7.915	9.225	9.493	9.493	6.044	6.044
Totaal baten	**7.915**	**9.225**	**9.493**	**9.493**	**6.044**	**6.044**
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**7.113**	**7.395**	**8.173**	**7.542**	**8.407**	**8.407**

BELEIDSSTUKKEN THEMA DIENSTVERLENING

Naam document	Jaar
Uitgangspunten Gemeente Breda op Dienstverlening 2024-2028	2024
Verordening behandeling bezwaarschriften 2024	2024

4.3 Thema Beheer van de openbare ruimte

Onderstaande doelstellingen zijn gebaseerd op de Visie Openbare Ruimte: Breda Stad in een Park 2040, de Actualisatie beleidskader kapitaalgoederen openbare ruimte 2024 – 2028, het Gemeentelijk Plan Schoon, Bredase uitwerking VANG inclusief uitvoeringsprogramma 2025-2030, Inspiratiedocument, Breda, een circulaire stad in 2050 en de andere gemeentelijke plannen openbare ruimte, zoals opgenomen bij de beleidsstukken.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.1 We werken aan een veilige en duurzame openbare ruimte en onderhouden deze goed.

We werken aan de verdere ontwikkeling van een toekomstbestendig beheer en onderhoud van de openbare ruimte. We lopen achterstanden in en zorgen dat de basis op orde komt en blijft. We werken verder aan een inhaalslag van onze 7 kapitaalgoederen, namelijk wegverhardingen, civieltechnische kunstwerken, openbare verlichting, bomen, stedelijk groen, waterwegen- en voorzieningen en riolering. Door gebiedsgericht en multidisciplinair te werken, verhogen we de realisatiekracht.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.1.1 We onderhouden onze kapitaalgoederen op het vastgestelde kwaliteitsniveau.
We onderhouden de kapitaalgoederen wegverhardingen, civieltechnische kunstwerken, openbare verlichting, bomen, stedelijk groen en waterwegen- en voorzieningen gemiddeld op onderhoudsniveau C. Voor het centrumgebied geldt niveau A. Voor de nieuw aangelegde vakken van stedelijk groen beheren we op onderhoudsniveau B.

4.3.1.2 We brengen de kapitaalgoederen verder op orde.

4.3.1.3 We werken aan de actualisatie van het beleidskader beheer kapitaalgoederen.

4.3.1.4 We onderhouden de riolering op onderhoudsniveau B.

4.3.1.5 We werken aan een nieuw plan stedelijk water en riolering.

4.3.1.6 We brengen het bomenareaal verder op orde en voeren inspecties en benodigde snoeimaatregelen uit.

4.3.1.7 We gaan verder met het implementeren van het programma Informatievoorziening Beheer Openbare ruimte.
Zo verbeteren we de kwaliteit, actualiteit en betrouwbaarheid van beheerdata.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.2 We zorgen ervoor dat de openbare ruimte duurzaam en toekomstbestendig meegroeit met de ontwikkeling van de stad.
De stad wordt steeds drukker, sneller en intenser. De druk op de stad en met name de ondergrond, wordt steeds groter. Bij de groei van woningen en voorzieningen groeit de openbare ruimte integraal mee. Dit vraagt om een slimme en toekomstbestendige inrichting van de schaarse ruimte, waarin functies bovengronds en ondergronds zorgvuldig op elkaar worden afgestemd. Alleen zo kunnen we opgaven op het gebied van wonen, mobiliteit, klimaatadaptatie, energie, water en groen duurzaam met elkaar verbinden.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.2.1 We geven de komende jaren uitvoering aan het Uitvoeringsprogramma openbare ruimte.
Hierbij werken we met thema's en focusgebieden.

4.3.2.2 We stellen een Handboek Inrichting Openbare ruimte op.
Zo kunnen we met ontwikkelingen de juiste uitgangspunten meenemen om de openbare ruimte goed te kunnen ontwikkelen.

4.3.2.3 We geven richting aan opgaven op korte en lange termijn in de ondergrond.

4.3.2.4 We geven uitvoering aan de methodiek areaaluitbreiding en -verandering.
We maken de beheerkosten openbare ruimte van een investering of ontwikkeling vooraf inzichtelijk.

4.3.2.5 We laten groen en bomen toekomstbestendig meegroeien met de ruimtelijke ontwikkelingen.

4.3.2.6 We bekijken hoe we ruimte kunnen creëren voor een groeiend bomenbestand.
De druk op de ondergrond neemt toe. Hier houden we rekening mee.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.3 We versterken Breda Stad in een Park.

We continueren de doorontwikkeling van de stichting National Park City. Breda is een groene en gezonde stad waar ruimte is voor natuur. Groen en water zijn een belangrijke basis en spelen een cruciale rol in klimaatadaptatie. Zo kunnen we wateroverlast, droogte en hittestress opvangen. Het inrichten van Breda als stad in een park draagt bij aan verkoeling, biodiversiteit, gezondheid en verblijfskwaliteit.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.3.1 We zetten wijkdeals verder in als aanjager van een groene en betrokken stad.
Samen met inwoners, Stichting Breda National Park City, maatschappelijke partners en de gemeente ontwikkelen we een ondersteuningsstructuur. Hierdoor kunnen we groene bewonersinitiatieven op openbaar en particulier terrein eenvoudiger starten en uitvoeren. Daarnaast komt meer groen op de gevels in de binnenstad.

4.3.3.2 We werken aan het verder klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimte.

4.3.3.3 We richten ons op het beleefbaar maken van Stad in een Park en stimuleren bewegen.
Dit doen we door het uitbreiden van wandelroutes en het verbinden daarvan via de Groene Camino en ommetjes.

4.3.3.4 We continueren de bestaande en bewezen evenementen gericht op participatie, draagvlak en gedragsverandering.
We continueren de bestaande en bewezen evenementen, zoals Groenfestival, Klimaatkermis, boomfeestweek. Deze zijn gericht op participatie, draagvlak en gedragsverandering.

4.3.3.5 We werken mee aan het opstellen van een koelteplan.
Hierdoor weten inwoners wat ze mogen verwachten in periodes van extreme hitte en hoe problemen met gezondheid zoveel mogelijk voorkomen kunnen worden.

4.3.3.6 We richten een monitoringssystematiek voor stedelijk groen in, inclusief innovatieve technologie.
Hiermee geven we uitvoering aan de Europese Natuurherstelverordening en de ontwikkeling van groen en ecologische kwaliteit wordt gevolgd.

4.3.3.7 We blijven in gesprek met de provincie over de aanpak van ganzen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.4 We zorgen voor een schone, veilige, toegankelijke openbare ruimte.
De openbare ruimte moet een plek zijn waar inwoners en bezoekers zich thuis voelen. Dit betekent dat parken, straten, pleinen, speelplaatsen en andere openbare plekken zo ingericht moeten zijn dat er gebruik van gemaakt kan worden.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.4.1 We geven uitvoering aan het Gemeentelijk Plan Schoon.
We stellen een uitvoeringsprogramma op en starten met het uitvoeren daarvan.

4.3.4.2 We blijven werken aan het verbeteren van de waterkwaliteit.
We blijven werken aan het verbeteren van de waterkwaliteit, ondanks dat we de doelstellingen voor de Kader Richtlijn Water (KRW) nog niet halen. We werken hierin samen met de Omgevingsdienst (OMWB) en het Waterschap Brabantse Delta.

4.3.4.3 We onderzoeken hoe we AI- en beeldherkenningstechnieken in kunnen zetten voor het sneller signaleren van vervuiling, schades en obstakels.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.5 We bieden bezoekers ruimte voor ontmoeting, beweging en recreatie.

Aantrekkelijke plekken zorgen ervoor dat mensen langer in de openbare ruimte verblijven. Denk daarbij aan plekken voor sport, spel, cultuurbeleving en ontmoeting.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.5.1 We zorgen voor balans tussen recreatie en ecologie.

4.3.5.2 We schrijven een visie op varen in Breda.

4.3.5.3 We zetten groen in om ontmoeting, beweging en beleving te stimuleren wat bijdraagt aan gezondheid.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.6 We verbeteren de dienstverlening en leefomgeving met data en inzichten.
We gebruiken data om inzicht te krijgen in het gebruik van voorzieningen, het gedrag van inwoners, het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en de prestaties van onze dienstverlening. Deze inzichten helpen ons om gerichte maatregelen te nemen, de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren en middelen effectiever in te zetten. Hiermee versterken we onze dataondersteunde sturing en kunnen we beter inspelen op toekomstige ontwikkelingen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.6.1 We actualiseren de privacyrichtlijnen.
Hierdoor kan beschikbare data veilig en verantwoord beter worden benut.

4.3.6.2 We zetten bestaande en nieuwe databronnen slimmer in voor afvalscheiding en verbetering van de grondstofkwaliteit.
Hierdoor kunnen we prestaties, de kwaliteit en ontwikkelingen beter monitoren en bijsturen.

4.3.6.3 We onderzoeken de mogelijkheden voor toegangscontrole en registratie op milieustations.

4.3.6.4 We verkennen de inzet van artificiële intelligentie (AI) en andere innovatieve technologieën voor efficiëntere inzameling en betere dienstverlening.

4.3.6.5 We gebruiken de bouwapp.
Hiermee kunnen we eenvoudig en effectief communiceren met de omgeving tijdens een project.

4.3.6.6 We werken aan de doorontwikkeling van een datagedreven werkwijze binnen beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

4.3.6.7 We passen AI en beeldherkenning toe voor geautomatiseerde actualisatie van areaalgegevens.

4.3.6.8 We vereenvoudigen en versnellen de beheertoets door inzet van agentic AI en digitale toetsingsondersteuning.

4.3.6.9 We breiden stuurinformatie en dashboards voor beleids-, beheer-, en uitvoeringsprocessen uit.

4.3.6.10 We implementeren datastandaarden en eenduidige gegevensregistratie binnen de openbare ruimte.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.7 We bieden inwoners een toegankelijke, betrouwbare en toekomstbestendige afvalinzameling.
Wij zorgen ervoor dat inwoners beschikken over toegankelijke, betrouwbare en toekomstbestendige inzamelvoorzieningen die aansluiten bij de groei van Breda en bijdragen aan betere afvalscheiding. De afvalketen wordt de komende jaren merkbaar duurder. Verwerkingstarieven stijgen, afvalstromen worden kostbaarder en de Europees opgelegde CO_2-heffing stijgt met meer dan 100%. Dat vraagt om scherpe keuzes, maar ook om zorgvuldigheid voordat we maatregelen nemen. Daarbij kijken we naar onze eigen organisatie, dienstverlening en verwerkingstarieven. Met een afvalinzameling die op orde is, dragen we bij aan een schone stad.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.7.1 We geven invulling aan de wettelijke zorgplicht om huishoudelijk afval (gescheiden) in te zamelen.

4.3.7.2 We onderzoeken of we de optimale balans tussen serviceniveau, maatschappelijke meerwaarde en kosten van onze afvalinzameling kunnen verbeteren.

4.3.7.3 We kijken naar afspraken die we hebben met andere gemeenten op basis van het kostprijsonderzoek 2026.

4.3.7.4 We breiden inzamelvoorzieningen uit en zoeken naar innovatieve oplossingen.
We breiden inzamelvoorzieningen uit. Daarnaast gaan we opzoek naar innovatieve oplossingen waar de groei van de stad of kwaliteitsvraagstukken (bijvoorbeeld kwaliteit gft+e en pbd) daarom vragen.

4.3.7.5 We onderzoeken mogelijkheden om de afvalinzameling in gebieden met een hoge ruimtelijke druk toekomstbestendig te houden.
Denk hierbij aan plekken, zoals de binnenstad en stedelijke verdichtingslocaties.

4.3.7.6 We verduurzamen onze inzamelvoertuigen bij vervanging.
Zo zorgen we voor een emissiearme toekomst in de komende jaren.

4.3.7.7 We ontwikkelen de milieustation(s) de komende jaren binnen de huidige mogelijkheden door tot circulaire grondstoffenhubs.

4.3.7.8 We ontwikkelen een integrale aanpak voor bijgeplaatst afval.

4.3.7.9 We informeren inwoners en ondersteunen bij afvalscheiding, grondstoffenbehoud en circulair gedrag.
Dit doen we door een structurele inzet van afvalcoaches, gerichte communicatie en voorlichting.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.8 We verminderen afval en behouden waardevolle grondstoffen.
Wij stimuleren inwoners, maatschappelijke partners en bedrijven om bewuster om te gaan met grondstoffen. Daarbij richten we ons op de hoogste treden van de R-ladder: voorkomen, verminderen, hergebruiken, repareren en delen. Zo verminderen we de hoeveelheid afval en behouden we waardevolle grondstoffen voor de toekomst.

De R-ladder

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.8.1 We laten inwoners bewuster consumeren en afval voorkomen.
Dit doen we door educatie, communicatie en gedragsbeïnvloeding. Zo maken we inwoners actief onderdeel van de circulaire transitie door inspirerende campagnes, activiteiten en evenementen.

4.3.8.2 We versterken de rol van de circulaire winkel Parels als ontmoetingsplek voor repareren, delen, lenen, ruilen en upcyclen.

4.3.8.3 We bouwen Vindingrijk verder uit als belangrijk instrument voor hergebruik van producten en materialen.

4.3.8.4 We breiden demontage, hergebruik en nasortering van grofvuil verder uit.
We streven hierbij naar 0Kg grofvuil in 2030.

4.3.8.5 We streven naar 10% minder huishoudelijk afval per inwoner in 2030 ten opzichte van het referentiejaar.

4.3.8.6 We ontwikkelen samen met regionale partners een regionaal circulair ambachtscollectief.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.9 We verbeteren de scheiding en verhogen de kwaliteit van grondstoffen.
We vergroten zowel de hoeveelheid als de kwaliteit van gescheiden ingezamelde grondstoffen. Daarmee dragen we bij aan meer hergebruik en recycling, beperken we de hoeveelheid restafval en beheersen we de stijgende verwerkingskosten.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.9.1 We communiceren gericht over afvalscheiding.

4.3.9.2 We bieden inwoners praktische hulpmiddelen en handelingsperspectief voor het beter scheiden.
Dit doen we onder andere met aanrechtbakjes en composteerbare zakjes.

4.3.9.3 We zetten afvalcoaches in om inwoners persoonlijk te ondersteunen bij afvalscheiding en afvalpreventie.

4.3.9.4 We werken gebiedsgericht op basis van data en monitoring.

4.3.9.5 We monitoren structureel de kwaliteit van grondstofstromen en sturen op vermindering van afkeur.

4.3.9.6 We werken toe naar een afvalscheidingspercentage van 75% in 2030.

4.3.9.7 We werken toe naar een recyclingpercentage van 60% in 2030.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.10 We zijn een sterke en verbindende partner in de regionale circulaire economie.
Om ook in de toekomst een sterke publieke rol te vervullen, verbeteren en consolideren we de samenwerking met gemeenten, publieke organisaties, marktpartijen en maatschappelijke partners. Daardoor stimuleren we innovatie en versterken we onze positie binnen de regionale circulaire economie.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.10.1 We bouwen samen met regionale partners aan een sterk netwerk voor circulariteit en grondstoffenbeheer.
Door kennis, ervaring en expertise te delen, dragen we bij aan een toekomstbestendige en circulaire regio.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Tevredenheid openbare ruimte

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat tevreden is over de bruikbaarheid van de openbare ruimte

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
65	65	68	80	80

Toelichting: We werken de komende jaren verder aan het op orde brengen en houden van de openbare ruimte. We weten dat versoberingen doorgevoerd gaan worden. Dit heeft mogelijk invloed op de tevredenheid.

Indicator: Schoon, heel en veilig

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat de openbare ruimte als schoon, heel en veilig ervaart

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
89	89	88	82	82

Toelichting: Het geactualiseerd beleidskader kapitaalgoederen laat zien dat er werk aan de winkel is met het onderhoud van de openbare ruimte. De versobering die vanuit de begroting nodig is, heeft mogelijk invloed op de beleving van schoon, heel, veilig. In 2026 is het Gemeentelijk Plan Schoon vastgesteld waarmee we gerichter aan de slag kunnen met zwerafafval.

Indicator: Beleving afvalinzameling

Omschrijving: Rapportcijfer afvalinzameling

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
8	8	7,5	8	8

Toelichting: Behoud van de waardering van de wijze waarop in Breda de afvalinzameling wordt uitgevoerd.

Indicator: Restafval

Omschrijving: Omvang huishoudelijk restafval, in kilogram per inwoner per jaar

Thema-indicatoren

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Kg per inwoner

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
152	146,7	163,1	140	140

Toelichting: In 2025 is de hoeveelheid restafval toegenomen. We blijven echter streven naar een daling van de hoeveelheid restafval.

Indicator: Openbaar groen

Omschrijving: Percentage bomen dat aan de veiligheidsnormen voldoet

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
				95

Toelichting: In de loop van 2027 worden de huidige achterstanden weggewerkt. Aangezien groen een levend product is, is het niet realistisch om een streefwaarde van 100% te hanteren. Daarom is gekozen voor een haalbare en onderbouwde norm van 95%.

Indicator: Aantal bomen

Omschrijving: Aantal bomen

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
109.700	110.000		110.000	110.000

Toelichting: De verwachting is dat we in de loop van 2027 op beeld zijn.

Indicator: Onderhoud wegen

Omschrijving: Percentage van de wegen dat geen ernstige schade vertoont

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
85	82	86	90	90

Toelichting: In 2024 is een achterstalligheid vastgesteld. In 2025 en 2026 is met een versnellingsaanpak veel werk verzet om schades weg te halen. In 2027 moeten de achterstalligheden weggewerkt zijn.

Indicator: Wateroverlast

Omschrijving: Aantal keer dat waterlast voorkomt in Breda door zware hoosbuien.

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
1	1	1	1	1

Toelichting: In het stadshart maximaal 1 keer per 2 jaar wateroverlast door zware hoosbuien. In de rest van Breda maximaal 1 keer per jaar.

Indicator: Scheidingspercentage

Omschrijving: Het percentage afval dat gescheiden wordt ingezameld ten opzichte van het totaal aan huishoudelijk afval

Bron: Gemeente Breda, Afvalservice

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
	64	62,3	66	68

Toelichting: Stapsgewijsrichting doel 75% gescheiden huishoudelijk afval in 2030

Indicator: Aantal kilo's huishoudelijk afval

Omschrijving: Het totaal aantal kilo's fijn en grof restafval plus afval dat gescheiden wordt ingezameld (gemiddeld per persoon per jaar)

Bron: Gemeente Breda, Afvalservice

Meeteenheid: Aantal kg per persoon per jaar

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
		449,8	438	438

Toelichting: De hoeveelheid huishoudelijk afval is in 2025 toegenomen. We blijven echter streven naar minder huishoudelijk afval.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Thema Beheer van de openbare ruimte
Het begrotingssaldo 2027 van het thema is met € 0,7 miljoen toegenomen ten opzichte van 2026. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- De afvalstoffenheffing stijgt met 12% (€ 3,6 miljoen) om, met de huidige inzichten, kostendekkend te zijn voor 2027. Dit is nodig omdat naast de reguliere loon- en prijsontwikkeling ook de kosten van afvalinzameling en afvalverwerking onder druk staan door onder meer hogere verwerkingskosten, de CO_2-heffing, de afvalverbrandingsbelasting en investeringen in verduurzaming. Ontwikkelingen binnen de regionale samenwerking rondom afvalinzameling en afvalverwerking kunnen nog gevolgen hebben voor de toekomstige kostenverdeling, naast de huidige verhoging van de externe tarieven.
  De definitieve afvalstoffenheffing wordt vastgesteld bij de belastingverordening 2027 op basis van onder meer de lopende onderzoeken naar kostprijs en kostentoerekening.
  Daarnaast is in 2026 incidenteel de voorlopige provinciale naheffing ad. € 2,8 miljoen voor de gemeente Breda via de exploitatie van Afvalservice gelopen. Dit heeft betrekking op de Gemeenschappelijke Regeling Nazorg Gesloten Stortplaats vanwege het te laag aangehouden (doel)vermogen. In 2027 is dit niet aan de orde.
  Per saldo muteert het begrotingsresultaat van afvalservice in 2027 met €-1,6 miljoen.
- Voor Beheer en onderhoud van groen en wegen stijgen de kapitaallasten met circa € 1 miljoen. Daarnaast leiden loon-en prijscompensatie tot een stijging van € 1,2 miljoen. Met de hieronder genoemde impuls vanaf 2027 voor schoon, heel, groen en veilig komt de totale toename ten opzichte van 2026 voor beheer en onderhoud groen en wegen op € 2,3 miljoen.

In het bestuursakkoord 2026-2030 Breda durft, Breda doet zijn een aantal structurele en incidentele impulsen opgenomen die betrekking hebben op dit thema:

- Voor een extra impuls om de binnenstad schoon, heel, groen en veilig te houden, is in de bestuursperiode vanaf 2027 € 0,15 miljoen per jaar uitgetrokken.
- Om het beheer en onderhoud van nieuwe natuurplekken te kunnen versterken, is vanaf 2026 een structurele impuls gegeven van € 0,4 miljoen per jaar voor natuuronderhoud.
- Met structureel € 0,3 miljoen per jaar is in het bestuursakkoord vanaf 2026 een impuls gegeven aan Stad in een Park voor groene wijkdeals. Hiervan is € 0,1 miljoen toegevoegd aan de wijkdeals binnen programma 1, thema Ontmoeten. We continueren daarnaast de bijdrage voor de Stichting Stad in een Park in 2030 met € 0,1 miljoen.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Beheer van de openbare ruimte	106.546	114.675	122.848	125.562	129.656	131.598
Totaal lasten	**106.546**	**114.675**	**122.848**	**125.562**	**129.656**	**131.598**
Baten						
Beheer van de openbare ruimte	71.141	74.324	81.790	83.871	85.935	87.981
Totaal baten	**71.141**	**74.324**	**81.790**	**83.871**	**85.935**	**87.981**
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**35.404**	**40.351**	**41.058**	**41.691**	**43.721**	**43.618**

BELEIDSSTUKKEN THEMA BEHEER VAN DE OPENBARE RUIMTE

Naam document	Jaar
Visie openbare ruimte: Breda Stad in een Park 2040	2025
Actualisatie beleidskader kapitaalgoederen openbare ruimte 2024 - 2028	2024
Gemeentelijk Plan Stedelijk Water en Riolering 2025 –2029	2025

Groenkompas	2021
Bredaas Waterkompas	2016
Gemeentelijk Plan Schoon	2026
Gemeentelijk Plan Wegverhardingen 2025 – 2029	2025
Gemeentelijk Plan Bomen 2025 – 2029	2025
Gemeentelijk Plan Stedelijk groen 2026 – 2030	2026
Gemeentelijke plan Civieltechnische Kunstwerken 2025 – 2029	2025
Bestuursakkoord 2026 - 2030 Breda Durft Breda Doet	2026
Omgevingsvisie Breda 2040	2012
Afvalstoffenverordening	2025
Aanwijzingsbesluit ondergrondse containers voor huishoudelijk restafval	2024
Beleidsregels omtrent inzameling restafval Procedure invoering ondergrondse inzameling afval	2017
Bredase uitwerking Van Afval Naar Grondstof	2016
Actualisatie van het uitvoeringsprogramma van de Bredase uitwerking 'Van Afval Naar Grondstof' - Aanpak voor 2025-2030	2025

4.4 Thema Beheer van het gemeentelijk vastgoed

Onderstaande doelstellingen zijn gebaseerd op de Nota Vastgoed 2025.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.4.1 We beheren enkel vastgoed dat doelmatig bijdraagt aan maatschappelijke en gemeentelijke opgaven voor sport, cultuur, welzijn en gemeentelijke dienstverlening, op een toekomstbestendige wijze.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.4.1.1 We stellen sectorale huisvestingsplannen (SHP's) en een integraal huisvestingsplan (IHP) op en voeren deze uit.
Hierbij streven we multifunctionele inzetbaarheid van gebouwen na.

Deze meerjarenplannen helpen om vooruit te kijken en leidt tot betere afstemming tussen vraag, aanbod en beleid. De plannen:

- maken inzichtelijk wat nodig is op basis van beleid en staat van het vastgoed
- geven richting aan het maatschappelijk vastgoed om zorg te dragen voor leefbaarheid en ontmoeting in een groeiende, groene en gastvrije stad

- zorgen voor meer transparante en objectieve keuzes in de vastgoedportefeuille
- worden uitgewerkt in het Strategisch Investeringsplan (SIP) waarbij de raad de uiteindelijke afweging en keuzes maakt

4.4.1.2 We realiseren concrete vastgoedprojecten.
We realiseren concrete vastgoedprojecten, zoals de MFA Bavel, broedplaats Performing Arts (Bloos) en sporthal De Doelen. Maar ook kleinere projecten, zoals het vernieuwen van de lichtstraten bij de Centrale Bibliotheek. We zetten de volgende stap in het onderzoek naar de herhuisvesting van Afvalservice en de buitendiensten (bestuursakkoord).

4.4.1.3 We investeren gericht in sportaccommodaties.
Dit richt zich op het borgen van veiligheid, hygiëne en functionaliteit van gemeentelijke sportaccommodaties, waaronder (fiets)parkeren en uitbreiding van beach-volleybalvelden. We starten actief met projecten voor vernieuwing, verbetering en uitbreiding van de sportaccommodaties waarvoor in het bestuursakkoord € 14 miljoen beschikbaar is gesteld.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.4.2 We zorgen voor passende, duurzame en toekomstbestendige huisvesting voor maatschappelijke voorzieningen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.4.2.1 We passen de Nota Vastgoed en de voorzieningenrichtlijn toe als kader voor vastgoedkeuzes.

4.4.2.2 We verduurzamen de vastgoedportefeuille en we streven naar circulair en klimaatadaptief vastgoed.
De vastgoedportefeuille moet in 2044 energieneutraal zijn.

- Nieuwbouwprojecten moeten meteen voldoen aan de eindnorm voor het streefjaar. Bij iedere renovatie wordt de renovatiestandaard toegepast. De renovatiestandaard is een standaard van het Rijk voor renovaties. Focus op de integrale energetische kwaliteit van gebouwschil en installaties.
- Aan de Erkende Maatregelen Lijst (EML, energiebespaarplicht voor vastgoedeigenaren en gebruikers) bij maatregelen met een terugverdientijd korter dan 5 jaar, wordt invulling gegeven.

4.4.2.3 We actualiseren de tarievennota sportaccommodaties.
De huidige tarievennota met betrekking tot de sportaccommodaties is in 2016 opgesteld en is toe aan een actualisatie. Op basis van enkele scenario's wordt een voorstel ter besluitvorming voorgelegd.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.4.3 We zorgen voor veilige, duurzame en goed onderhouden gemeentelijke gebouwen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.4.3.1 We beheren en onderhouden gemeentelijke panden.
Dit doen we zodanig dat ze voldoen aan wet- en regelgeving, veilig zijn en minimaal in conditieniveau 3 van 6 (NEN2767) verkeren.

INDICATOREN

Thema-indicatoren				

Indicator: Tevredenheid binnensport

Omschrijving: Tevredenheid door gebruikers van gemeentelijke sportaccommodaties over de binnensportaccommodaties

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
7,8			7,5	7,5

Toelichting: In 2026 wordt een nieuw klanttevredenheidsonderzoek voor de gemeentelijke binnensportaccommodaties uitgevoerd. Doel is het hoge cijfer vast te houden en op basis van de uitkomsten van het onderzoek door middel van gerichte maatregelen in de toekomst nog te verhogen.

Indicator: Bezettingsgraad sportaccommodaties velden

Omschrijving: Gemiddelde bezettingsgraad van sportaccommodaties buitenvelden

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
80	80	80	80	80

Toelichting: We streven er naar de bezettingsgraad van 80 te behouden. De bezetting is in de afgelopen jaren toegenomen en is het gevolg van een doelmatige planning. We voorzien op korte termijn geen ontwikkelingen die effect zullen hebben op de streefwaarde.

Indicator: Bezettingsgraad sportaccommodaties: onderwijs

Omschrijving: Gemiddelde bezettingsgraad van sportaccommodaties: onderwijsgebruik binnen

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
58	60	60	60	60

Toelichting: We streven er naar de streefwaarde van 60 te continueren. We zetten in op het zo optimaal mogelijk benutten van de beschikbare sportcapaciteit voor onderwijs.

Indicator: Bezettingsgraad sportaccommodaties: verenigingen

Omschrijving: Gemiddelde bezettingsgraad van sportaccommodaties: verenigingsgebruik binnen

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
72	75	75	80	80

Toelichting: We voorzien in 2027 geen ontwikkelingen met betrekking tot beschikbare capaciteit. Alle inspanningen zijn gericht op het vasthouden van de relatief hoge bezetting van onze indoorsportaccommodaties.

Indicator: Verduurzaming gemeentelijke gebouwen

Omschrijving: CO2 uitstoot per Bruto Vloer Oppervlak (BVO) van de kernportefeuille

Bron: Meetgegevens slimme meters

Meeteenheid: Kg CO2 per m2 BVO kernportefeuille

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
24	29,47	25,6	26,5	25,1

Toelichting: Met de streefwaarde van 28 voor 2025 en 0 voor 2044 is lineair 25,1 de streefwaarde voor 2027.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Thema Beheer van het gemeentelijk Vastgoedbeheer

Het begrotingssaldo van vastgoedbeheer blijft in 2027 per saldo nagenoeg stabiel ten opzichte van 2026 en neemt toe met € 0,1 miljoen. De huuropbrengsten stijgen door de indexatie van de huren. Deze hogere baten worden grotendeels gecompenseerd door de indexatie van onder andere onderhoudskosten, energiekosten, belastingen en verzekeringen.

In het bestuursakkoord 2026-2030 Breda durft, Breda doet zijn de volgende financiële impulsen voor vastgoedbeheer opgenomen:

- Dotatie onderhoudsvoorziening vastgoedbeheer: Om het onderhoudsniveau van ons bestaand maatschappelijk vastgoed op peil te houden, voegen we jaarlijks € 2,3 miljoen toe aan de voorziening vastgoed. Daarnaast is € 0,06 miljoen toegevoegd aan de exploitatie voor klein onderhoud van de locaties van onze huidige buitendiensten.
- Optimalisering vastgoedportefeuille: Om de kosten met € 1 miljoen naar beneden te brengen, gaan we kritisch kijken naar onze vastgoedportefeuille.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	34.056	30.482	30.759	30.954	30.901	30.909
Totaal lasten	**34.056**	**30.482**	**30.759**	**30.954**	**30.901**	**30.909**
Baten						
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	17.605	12.961	13.114	13.114	13.114	13.114
Totaal baten	**17.605**	**12.961**	**13.114**	**13.114**	**13.114**	**13.114**
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**16.451**	**17.521**	**17.646**	**17.841**	**17.788**	**17.795**

BELEIDSSTUKKEN THEMA BEHEER VAN HET GEMEENTELIJK VASTGOED

Naam document	Jaar
Nota Vastgoed	2025
Voorzieningenrichtlijn Breda	2026
Sportaccommodaties en financiën	2016
Team Breda: Visie op sport & bewegen 2017-2030	2017

4.5 Thema Bestuur van Breda

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.5.1. We besturen vanuit een heldere koers.
Breda werkt vanuit een bestuursakkoord met hierin de koers voor de bestuursperiode en een gezamenlijk beeld op de stad, wijken en dorpen in 2040.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.5.1.1 We maken een uitvoeringsplan van het bestuursakkoord 2026-2030.

4.5.1.2 We monitoren het uitvoeringsplan van het bestuursakkoord 2026-2030.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.5.2 We vergroten onze uitvoeringskracht.
Breda vergroot de uitvoeringskracht door scherpere prioritering en minder te stapelen. Een aantal onderwerpen gaan we actief stoppen of afbouwen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.5.2.1 We kiezen activiteiten en werkzaamheden uit waar we mee stoppen of die we afbouwen.

4.5.2.2 We ontwikkelen een Basiswerkwijze Beleid en Uitvoeringsprogramma's.
De werkwijze bevat een efficiënt proces voor het maken van beleid en uitvoeringsprogramma's. Dit helpt voorkomen dat onnodig nieuw beleid wordt ontwikkeld. Ook zorgt dit ervoor dat bestaand beleid ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd.

4.5.2.3 We verantwoorden in programma 5 de aanpak voor bedrijfsvoering waar prioriteren en stoppen onderdeel van is.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.5.3 We voeren een Public Affairsaanpak uit met duidelijke keuzes.
Breda staat er niet alleen voor. Voor onze grote opgaven zoeken we actief samenwerking en bijdragen van provincie, Rijk, Europa en partners in de stad. We trekken hierin samen op met Tilburg en in SRBT-verband.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.5.3.1 We continueren onze public affairsaanpak en zetten deze gefocust in op dossiers waar dit tot meerwaarde leidt.

4.5.3.2 We benutten hiervoor gemeentelijke en thematische samenwerkingsverbanden.
Bestuurlijke posities zetten we hierbij strategisch in.

4.5.3.3 We monitoren de ontwikkelingen op nationaal en Europees niveau.
Op basis hiervan bepalen we inhoudelijke kansen en bedreigingen voor Breda.

4.5.3.4 We vergroten het bewustzijn van public affairs.
Dit doen we door onze expertise te delen met organisatie en bestuur. Zo herkennen en benutten we kansen en ontwikkelingen tijdig.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.5.4 We vergroten de slagkracht van Breda via Europese samenwerking.
Via Europese samenwerking en cofinanciering vergroot Breda de slagkracht op maatschappelijke opgaven.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.5.4.1 We verstevigen vanuit onze public affairsaanpak onze positionering in Brussel met de verdere ontwikkeling van ons EU-kantoor.
Hierin werken we samen met Tilburg.

4.5.4.2 We nemen vanuit het EU-kantoor actief deel aan Europese netwerken.
Zo krijgen we toegang tot kennis, lobby en Europese projectdeelname.

4.5.4.3 We implementeren de aanbevelingen vanuit het 213a onderzoek naar Europese subsidieverwerving.

4.5.4.4 We brengen kansen in beeld voor Europese projectfinanciering.
Dit doen we op basis van de prioriteiten uit het bestuursakkoord. We houden hierbij rekening met het aankomend meerjarig Financieel Kader 2028-2034 van de Europese Unie.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.5.5 We zetten in op actieve regionale samenwerking.
Breda werkt als centrumgemeente actief samen met regionale en maatschappelijke partners. We brengen focus aan in welke samenwerkingen we intensiveren en waar we minder actief zijn.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.5.5.1 We maken een strategische regio agenda en voeren deze uit.
Dit doen we op basis van het bestuursakkoord.

4.5.5.2 We verkennen optimale regionale economische samenwerking.
De regionale samenwerking op economie is veranderd door het afbouwen van de activiteiten van RWB op dit gebied. Als Breda bewegen we mee en verkennen we hoe we de samenwerkingen optimaal kunnen benutten om de Bredase doelen te bereiken. Hiermee bereiken we meer realisatie- en sturingskracht.

4.5.5.3 We implementeren de verbetervoorstellen uit het 213A onderzoek 'Grip op Verbonden Partijen' in onze werkwijze.
We kijken hierbij kritisch naar onze verschillende rollen in de regio.

4.5.5.4 We leveren actief input voor de nieuwe kernagenda binnen Regio de Baronie.

4.5.5.5 We willen een stevige vertegenwoordiging binnen de diverse landelijke samenwerkingsverbanden.
Denk hierbij aan het G40-stedennetwerk en de VNG.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.5.6 We zetten de samenwerking Breda-Tilburg krachtig door.
Breda en Tilburg versterken de gezamenlijke positie, bereikbaarheid, economie en leefkwaliteit van onze regio.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.5.6.1 We concretiseren de samenwerking met Tilburg via Programma Breda-Tilburg.
Hierbij ligt de focus op economie, toekomstig verdienvermogen en human centered innovation.

4.5.6.2 We besluiten over de tijdelijke ondersteuning op de samenwerking (programmamanager).

4.5.6.3 We organiseren samen met Tilburg ontmoetingen tussen beide steden op diverse niveaus waaronder college en raad.

4.5.6.4 We maken samen met Tilburg de 'Propositie Breda-Tilburg' voor onder andere public affairs in Europa.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.5.7 Verhaal van Breda blijft onze leidraad.
Het Verhaal van Breda blijft het verhaal van de stad en de leidraad voor beleid, marketing en externe profilering.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.5.7.1 We dragen het Verhaal van Breda, het verhaal van de stad, dorpen en wijken uit en passen we toe in communicatie en profilering.

4.5.7.2 We borgen het Verhaal van Breda in de Basiswerkwijze Beleid en Uitvoeringsprogramma's.
Op deze manier blijft het als uitgangspunt gelden voor alle nieuwe beleidsstukken.

4.5.7.3 We bouwen verder aan de verankering van Groen, Grenzeloos en Gastvrij in onze organisatie.
De organisatiewaarden worden verder geborgd in leiderschap, teams, processen en medewerkersmomenten zodat zij steeds vanzelfsprekender richting geven aan gedrag, samenwerking en besluitvorming.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

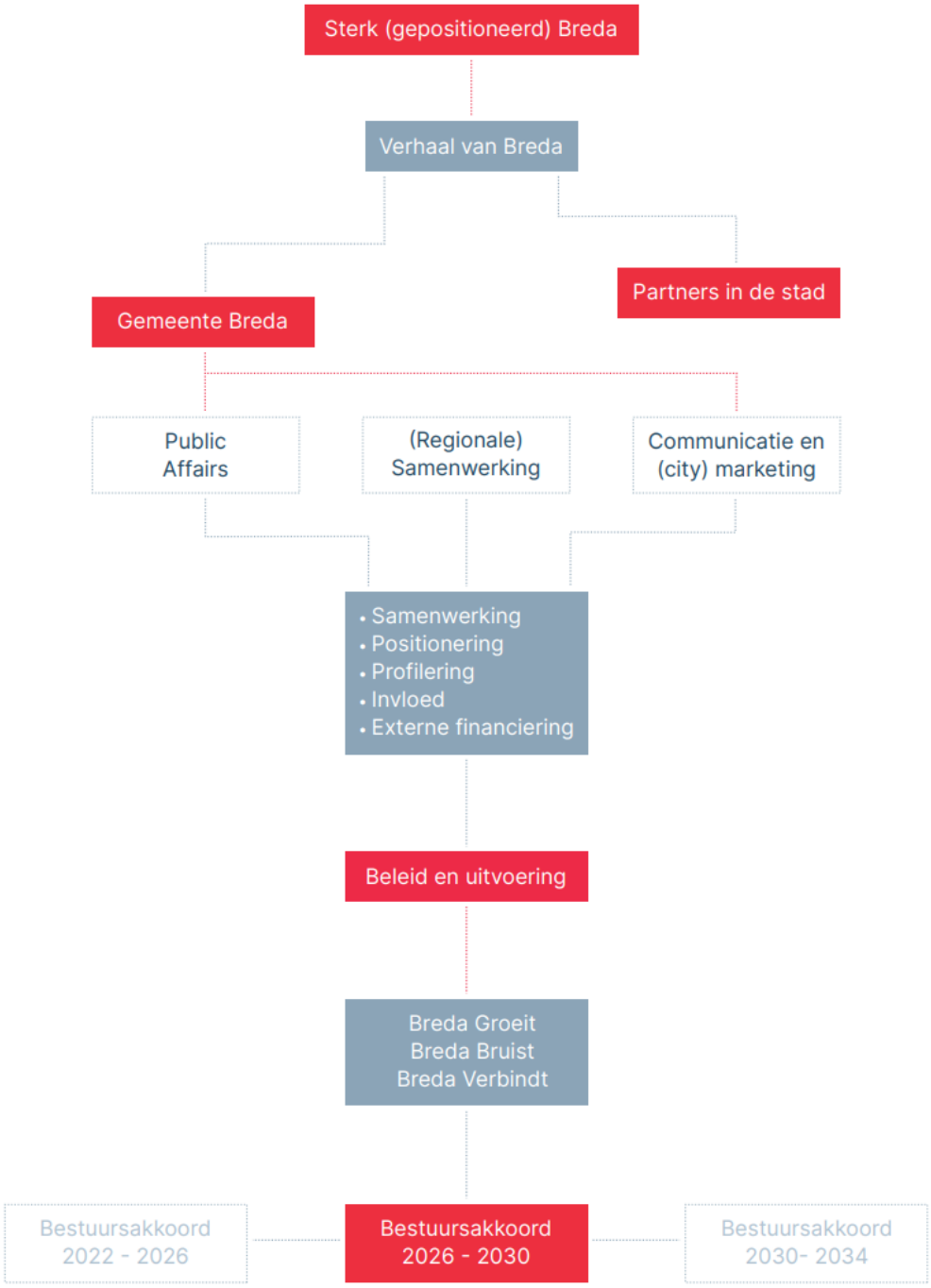
4.5.8 We blijven inzetten op representatie en waardering.
Het bestuur representeert Breda en Breda waardeert inwoners en maatschappelijke inzet zichtbaar en betekenisvol.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.5.8.1 We hebben oog voor inwoners, vrijwilligers, verenigingen en organisaties met bijzondere verdiensten en zoeken actief naar mogelijkheden om hen passend te waarderen.
Dit doen we onder andere door aanvragen van Koninklijke onderscheidingen, gemeentelijke onderscheidingen en jeugdhelden te behandelen en relatiegeschenken aan te bieden.

4.5.8.2 We activeren het waarderingsinstrument Smaakmakers, we professionaliseren verkiezingen en benoemen nieuwe Smaakmakers.

4.5.8.3 We zetten voor het ontvangen en verbinden van relaties onder andere de Breda Lounge in het NAC Stadion in als representatieve en gastvrije ontmoetingslocatie.
Dit begrotingsthema bevat ook budgetten van de gemeenteraad, griffie en Rekenkamer. De inhoudelijke verantwoording op die budgetten verloopt via een eigen verantwoordingsstructuur (presidium) en is dus niet binnen deze begrotingsteksten opgenomen.

We financieren en benoemen andere inhoudelijk geladen samenwerkingsverbanden bij de inhoudelijke thema's in de begroting. Denk hierbij aan REWIN en SRBT.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Gemeente betrekt burgers

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat vindt dat burgers onvoldoende bij gemeentelijke plannen worden betrokken

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
25	20	20	22	20

Toelichting: In 2024 en 2025 was het percentage 20%. Dit willen we vasthouden. In het bestuursakkoord staan ambities over verdere participatie van inwoners. In de toekomst zou de streefwaarde dus mogelijk nog iets lager geformuleerd kunnen worden, om die ambitie ook te concretiseren in een meetbaar doel.

Indicator: Gemeente luistert

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat vindt dat de gemeente NIET voldoende luistert naar de mening van de burgers

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
23	22	19	23	20

Toelichting: Het percentage is vanaf 2023 licht gedaald van 23% naar 19% in 2025. Het ongeveer vasthouden van het meest recente percentage past bij de ambities in het bestuursakkoord op dit punt.

Indicator: Vertrouwen in de gemeente

Omschrijving: Aandeel (helemaal) mee eens met de stelling "Ik heb vertrouwen in de gemeente"

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
55	53	48	55	50

Toelichting: De realisatiewaarde daalt al drie jaar op rij (licht). Een streefwaarde van 50 vraagt om een kentering van die trend, door 2% boven de realisatiewaarde van 2025 te scoren.

Indicator: Vertrouwen in de politiek in Breda

Omschrijving: Aandeel (helemaal) mee eens met de stelling "Ik heb vertrouwen in de politiek in Breda"

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
37	33	32	35	33

Toelichting: Deze streefwaarde is in lijn met de realisatiewaarde in 2024 en 2025.

Indicator: Ontwikkeling Breda

Omschrijving: Aandeel dat vindt dat het de goede kant op gaat met Breda

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
71	68	68	70	70

Toelichting: Het meest recente realisatiecijfer bedraagt 68%. Een lichte stijging in 2027 is opportuun, gezien de verdergaande ambities van het nieuwe bestuur in de ontwikkeling van de stad.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Thema Bestuur van Breda

Het begrotingssaldo 2027 van het thema is met € -0,4 miljoen afgenomen ten opzichte van 2026. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- toename € 0,3 miljoen door loon- en prijscompensatie
- Ontbreken in 2027 van de incidentele resultaatbestemmingen in 2026 vanuit de jaarrekening 2025 voor de Rekenkamer en samenwerkingsverband de Baronie.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Bestuur in Breda	6.690	9.963	9.592	9.544	9.524	9.544
Totaal lasten	**6.690**	**9.963**	**9.592**	**9.544**	**9.524**	**9.544**
Baten						
Bestuur in Breda	0					
Totaal baten	**0**					
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**6.690**	**9.963**	**9.592**	**9.544**	**9.524**	**9.544**

BELEIDSSTUKKEN THEMA BESTUUR VAN BREDA

Naam document	Jaar
Bestuursakkoord 2026 - 2030 Breda Durft Breda Doet	2026

WAT MAG HET PROGRAMMA KOSTEN?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Veilig Breda	44.188	45.163	44.088	44.892	44.965	43.694
Dienstverlening	15.027	16.620	17.666	17.035	14.451	14.451
Beheer van de openbare ruimte	106.546	114.675	122.848	125.562	129.656	131.598
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	34.056	30.482	30.759	30.954	30.901	30.909
Bestuur in Breda	6.690	9.963	9.592	9.544	9.524	9.544
Totaal lasten	**206.507**	**216.904**	**224.953**	**227.987**	**229.497**	**230.195**
Baten						
Veilig Breda	17.023	19.030	17.713	17.968	17.966	16.257
Dienstverlening	7.915	9.225	9.493	9.493	6.044	6.044
Beheer van de openbare ruimte	71.141	74.324	81.790	83.871	85.935	87.981
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	17.605	12.961	13.114	13.114	13.114	13.114
Bestuur in Breda	0					
Totaal baten	**113.684**	**115.540**	**122.110**	**124.446**	**123.058**	**123.395**
Stortingen						
Algemene reserve programma 4						
Exploitatiereserve programma 4	3.255	30	30	30	30	30
Investeringsreserve programma 4	73	1.676	4.077	229	264	459
Reserve Kapitaalgoederen	2.262	2.936	2.224	1.852	0	0
Totaal stortingen	**5.591**	**4.642**	**6.331**	**2.111**	**294**	**489**
Onttrekkingen						
Algemene reserve programma 4	13	3.005	4.190	190	190	290
Exploitatiereserve programma 4	538	4.118	242	108		
Investeringsreserve programma 4	322	336	397	429	399	408
Reserve Kapitaalgoederen		550				
Totaal onttrekkingen	**872**	**8.008**	**4.829**	**727**	**589**	**698**
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**97.542**	**97.998**	**104.345**	**104.925**	**106.143**	**106.591**

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Fasering	Investeringen in dit programma	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030 (bruto)	Planning uitgaven 2031-2035 (bruto)	Planning uitgaven 2036-2040 (bruto)	Planning uitgaven 2041-2045 (bruto)
	Bomen			1.425	2.000	10.000	9.500	13.000
	Herhuisvesting uitvoeringslocaties	648	1.540	4.335	12.228	46.843	8.972	
	Openbare ruimte: stedelijk groen			675	900	4.500	4.100	6.000
	Openbare ruimte: water (instandhouding)			75	130	650	620	850
	Openbare ruimte: wegen			5.385	7.000	35.000	33.000	45.000
	Openbare ruimte; openbare verlichtng				1.800	9.000	7.950	10.500
	Specifieke kunstwerken			825	1.200	6.000	6.300	8.500
	Openbare ruimte: groene straten en pleinen			1.500	1.500			
	Veiligheid uitbreiding cameratoezicht	200						
	Cultuurclusters Klavers Jansen				3.750	3.750		
	Vastgoedbeheer	420					285.000	285.000
	Vastgoedbeheer: verbouwing Speelhuislaan (jeugd)	550						
	Vastgoedbeheer: laadcapaciteit	1.438	308	244	216	1.120	280	
	Vastgoedbeheer: uitvoeringslocaties	250	250	250				
	Sportaccommodaties	3.500	3.500	3.500	3.500			
Ambitie		**7.006**	**5.598**	**18.214**	**34.224**	**116.863**	**355.722**	**368.850**
	Beleidsdoel hitte, droogte, wateroverlast en waterrecreatie	975	2.225	2.275	1.450	5.000	6.000	7.000
	Kader Richtlijn water				1.000	4.000		
	Landschapsverbetering Singelstructuur		294	450	400	2.000	1.600	2.000
	Openbare ruimte: herinrichtingen	100	300	300	1.300	6.200	5.000	7.000
	Stad in een park							
	Sporthal de Doelen	455	2.487	22.199				
	Vastgoedbeheer	1.425	2.050	1.450	1.600	5.000	3.400	5.000
	Sportaccommodaties	1.650	1.000					
	Bewaar erfgoed (depot)	50						
	Afval	350	350	350	360	1.940	1.800	2.250
	Riolering		12.558	18.500	20.500	113.600	98.000	120.000
Plan		**5.005**	**21.264**	**45.524**	**26.610**	**137.740**	**115.800**	**143.250**
	Bomen	1.400	2.220	500				
	Beleidsdoel hitte, droogte, wateroverlast en waterrecreatie	800						
	Landschapsverbetering Singelstructuur	500	152					
	Openbare ruimte: stedelijk groen	750	915					
	Openbare ruimte: water (instandhouding)	200	85					
	Openbare ruimte: wegen	6.884	6.300	500				
	Openbare ruimte; openbare verlichtng	75	4.321	3.450				

Bedragen x € 1.000

	Specifieke kunstwerken	956	1.235					
	Openbare ruimte en pleinenaanpak	1.052	1.975					
	Cultuurclusters Klavers Jansen	8.529	1.682					
Project		**21.146**	**18.885**	**4.450**				
	Bomen	750						
	Levensbos	75	75	69				
	Openbare ruimte: herinrichtingen	200						
	Openbare ruimte: stedelijk groen	200						
	Openbare ruimte; openbare verlichtng	5.184						
	Specifieke kunstwerken	400						
	Willemsbrug	1.167						
	Openbare ruimte en pleinenaanpak	450						
	MFA Bavel	10.946	284					
	Sporthal de Doelen	130						
	Vastgoedbeheer	1.215						
	Bewaar erfgoed (depot)	300	200					
	Riolering	14.500	3.942					
Uitvoering		**35.517**	**4.501**	**69**				
Totaal		**68.674**	**50.248**	**68.257**	**60.834**	**254.603**	**471.522**	**512.100**

Afval
De investeringen zijn bedoeld voor de jaarlijkse vervanging en uitbreiding van de ondergrondse containers, de minicontainers en de rolcontainers.

Beleidsdoel hitte, droogte, wateroverlast en waterrecreatie
Door de klimaatverandering, de energietransitie en de woningbouwopgave ligt er druk op de openbare ruimte. De investeringen binnen dit thema worden ingezet om de doelen voor klimaat te behalen. Daarnaast zetten we in op een balans tussen ecologische doelstellingen en waterrecreatie en werken we mee aan de doelstellingen vanuit Kader Richtlijn Water (KRW). De meerjarenplanning is geactualiseerd.

Bomen (instandhouding)
In het beleidskader Actualisatie Kapitaalgoederen en het Gemeentelijk Plan Bomen zijn vervangingsinvesteringen opgenomen voor bomen. De vervangingsinvesteringen zijn nodig om op het gewenste onderhoudsniveau te komen en te blijven.

Cultuurclusters Klavers Jansen
De investeringen in de Cultuurcluster Klavers Jansen betreffen de realisatie van de Broedplaats Performing Arts. In 2026 is het huidige Bloos gesloopt, het traject voor de Europese aanbesteding doorlopen en de concrete realisatie gestart. In 2027 wordt het grootste deel van de nieuwbouw gerealiseerd. De planning is dat de Broedplaats Performing Arts in de zomer van 2028 wordt opgeleverd.

Herhuisvesting uitvoeringslocaties
Een vervolg voor nieuwe huisvesting voor de gemeentelijke buitendiensten is voorzien voor 2027. Dit project wordt in deelprojecten opgepakt en kent een gefaseerde aanpak. De oplevering van de eerste resultaten zijn voorzien voor 2028.

Landschapsverbetering Singelstructuur
Met deze middelen geven we invulling aan het Uitvoeringskader binnensingel 2016-2056. Het budget is bedoeld om een stadspark aan te leggen en een dubbele bomenrij te realiseren als aanvulling op bestaande projecten.

Levensbos
In 2024 is begonnen met het aanleggen van het Levensbos waarin inwoners hun herinneringen kunnen delen. Een belangrijk onderdeel van het plan is dat inwoners van Breda het bos via een donatie mogelijk maken en daarmee een herinnering kopen in het Levensbos. Daarnaast hebben we een subsidie ontvangen vanuit het Groen Ontwikkelfonds Brabant. De verdere aanleg vindt plaats in de periode t/m 2029.

MFA Bavel
In 2026 is gestart met de realisatie. De verwachte oplevering is eind 2027 voorzien en de ingebruikname begin 2028.

Openbare ruimte: herinrichtingen
De dorpen en de stad moeten niet alleen kwalitatief op het vastgesteld niveau worden beheerd en onderhouden, maar ook dient de bestaande openbare ruimte op plaatsen verbeterd te worden. Het budget voor herinrichtingen wordt hiervoor ingezet, waarbij zo veel mogelijk gebruik gemaakt wordt van 'werk met werk maken'. Hierbij zijn de kapitaalgoederen van wegen en riolering een belangrijke partner.

Openbare ruimte: stedelijk groen
In het beleidskader Actualisatie Kapitaalgoederen en het Gemeentelijk Plan Stedelijk Groen zijn vervangingsinvesteringen opgenomen voor stedelijk groen. De vervangingsinvesteringen zijn nodig om op het gewenste onderhoudsniveau te komen en te blijven.

Openbare ruimte: water (instandhouding)
In het beleidskader Actualisatie Kapitaalgoederen en het Gemeentelijk Plan Waterwegen en Watervoorzieningen zijn vervangingsinvesteringen opgenomen voor water. De vervangingsinvesteringen zijn nodig om op het gewenste onderhoudsniveau te komen en te blijven. De meerjarenplanning is meerjarig geactualiseerd.

Openbare ruimte: wegen (instandhouding)
In het beleidskader Actualisatie Kapitaalgoederen en het Gemeentelijk Plan Wegverhardingen zijn vervangingsinvesteringen opgenomen voor wegen. De vervangingsinvesteringen zijn nodig om op het gewenste onderhoudsniveau te komen en te blijven. De meerjarenplanning is meerjarig geactualiseerd.

Openbare ruimte; openbare verlichting
In het beleidskader Actualisatie Kapitaalgoederen en het gemeentelijk Plan Openbare Verlichting zijn vervangingsinvesteringen opgenomen voor openbare verlichting. De vervangingsinvesteringen zijn nodig om het areaal te verduurzamen en zo op het gewenste onderhoudsniveau te komen en te blijven.

Riolering
In het Gemeentelijk Plan Stedelijk Water en Riolering zijn investeringen opgenomen voor de verbetering en vervanging van de riolering waaronder klimaatadaptieve maatregelen om op onderhoudsniveau basis te beheren. Het investeringsvolume per jaar is aangepast op basis van het bestuursakkoord 2026-2030..

Specifieke kunstwerken
In het beleidskader Actualisatie Kapitaalgoederen en het Gemeentelijk Plan Civieltechnische Kunstwerken zijn vervangingsinvesteringen opgenomen voor civiele kunstwerken (bruggen, viaducten, kademuren etc.). De vervangingsinvesteringen zijn nodig om op het gewenste onderhoudsniveau te komen en te blijven.

Sportaccommodaties
In 2026 is een krediet van € 1,0 miljoen beschikbaar gesteld voor 4 projecten binnen de gemeentelijke sportaccommodaties en voor onderzoek naar een nieuwe kleedaccommodatie op sportcomplex Postillonstraat en vervangende nieuwbouw van de gymzaal Elandstraat. De uitvoering loopt door tot in 2027.

In de jaarschijf 2027 zijn voorts nog investeringsvolumes van € 3,5 miljoen en € 1 miljoen opgenomen voor respectievelijk sportaccommodaties en IHP-sport. Over de concrete inzet van deze investeringsmiddelen, worden voorstellen uitgewerkt zodra het IHP sport is vastgesteld, met de daarin opgenomen prioritering voor vervanging van bestaande gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties.

Sporthal de Doelen
We zetten in 2027 vervolgstappen voor de nieuwe sportaccommodatie in Princenhage. Dit betreft het opstellen van een programma van eisen, een schetsontwerp en de wijze van aanbesteding. Op de beoogde locatie aan de Rithsestraat doen we voorbereidende onderzoeken en we werken aan een vervangende locatie voor de volkstuinen.

Vastgoedbeheer
In 2027 zetten we de verduurzaming van gemeentelijke panden voort. Daarnaast realiseren we functionele verbeteringen die bijdragen aan een efficiënter gebruik van accommodaties en een betere exploitatie. Hiermee vergroten we de maatschappelijke waarde van deze voorzieningen. Ook treffen we maatregelen om te voldoen aan wet- en regelgeving en verbeteren we de toegankelijkheid van onze gebouwen.

Willemsbrug
Het herstel van de Willemsbrug betreft een instandhoudingsinvestering en de uitvoering loopt door in 2027.

Openbare ruimte en pleinenaanpak
In de vorige bestuursperiode is een investeringsimpuls 'Openbare ruimte en pleinenaanpak' gegeven van € 6 miljoen. Daarmee verbeteren we de kwaliteit van de openbare ruimte. Van deze middelen is € 4 miljoen bedoeld als bijdrage voor het realiseren van groene straten en pleinen. De overige € 2 miljoen wordt ingezet voor het verhogen van de kwaliteit van de openbare ruimte. In het SIP is de verdeling over de jaren verder uitgewerkt.

Vastgoedbeheer: verbouwing Speelhuislaan (jeugd)
In 2026 is gestart met het opstellen van het voorlopig ontwerp. In het tweede kwartaal 2027 wordt het voorstel ter besluitvorming voorgelegd. Medio 2027 wordt er gestart met de realisatie. De oplevering is begin 2028 voorzien.

Vastgoedbeheer: laadcapaciteit
In 2027 verduurzaamt de gemeente haar wagenpark verder. Om het groeiende aantal elektrische voertuigen te kunnen faciliteren, wordt de benodigde laadinfrastructuur uitgebreid. De hiervoor beschikbare budgetten zijn bestemd voor de realisatie van laadvoorzieningen bij afvalservice aan de Slingerweg 9. Hiervoor zijn zware aansluitingen nodig en voor diverse locaties van de buitendiensten waar lichte aansluitingen volstaan.

Bewaar erfgoed (depot)
Voor de huidige locaties is totaal € 0,3 miljoen gevoteerd om deze doelmatig te kunnen blijven gebruiken. In 2026 is gestart om inzichtelijk te maken welke aanpassingen benodigd zijn bij het tijdelijke depot gelegen aan de Leursebaan 304. We kiezen voor een sober en doelmatig depot dat voldoet aan de wettelijke eisen voor de ambitiefase. Om te komen tot een depot is totaal € 0,6 miljoen beschikbaar gesteld. In de jaarschijf 2027 zijn investeringsvolumes van respectievelijk € 0,05 miljoen en € 0,3 miljoen opgenomen. Over de concrete inzet van de totaal beschikbare investeringsmiddelen worden voorstellen uitgewerkt.

Vastgoedbeheer: uitvoeringslocaties
In afwachting van de definitieve herhuisvesting wordt geïnvesteerd in maatregelen die het veilig, doelmatig en toekomstbestendig gebruik van de huidige uitvoeringslocaties ondersteunen.

Veiligheid uitbreiding cameratoezicht
In het bestuursakkoord is vastgelegd in 2027 het aantal camera's uit te breiden, met name op plekken waar signalen, handhavingsrapportages en politie-informatie daar aanleiding toe geven. Dit met aandacht voor het centrum, de stationsgebieden, sportaccommodaties en andere kwetsbare plekken in onze dorpen en wijken.

RESERVES

Bedragen x € 1.000

Basis op orde in Breda	Stand 1-1-2027	Stortingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
Algemene reserve programma 4	4.860		4.190	670
Exploitatiereserve programma 4	321	30	242	108
Investeringsreserve programma 4	7.751	4.077	397	11.432
Reserve Kapitaalgoederen	4.649	2.224		6.873
Totaal	**17.581**	**6.331**	**4.829**	**19.083**

Toelichting reserves

Algemene reserve
In het bestuursakkoord 2026-2030 is vanaf 2027 voor 4 jaar een impuls gegeven vanuit de algemene reserve voor 'Schoon, heel, groen en veilig in de binnenstad'. Om het investeringsvolume te verhogen wordt, zoals opgenomen in het bestuursakkoord 2026-2030, in 2027 in totaal € 5 miljoen onttrokken uit de algemene reserve en gestort in de investeringsreserve (programma 4 € 4 miljoen en programma 5 € 1 miljoen).

Exploitatiereserve
Jaarlijks wordt vanuit de middelen septembercirculaire gestort ten behoeve van de 4-jaarlijkse waterschapsverkiezingen. De middelen worden onttrokken voor de in 2027 georganiseerde waterschapsverkiezingen en de voortzetting van het experiment gesloten coffeeshops.

Investeringsreserve
De onttrekking betreft de kapitaallasten van de kredieten die door de investeringsreserve worden gedekt.

Reserve kapitaalgoederen
Deze reserve is voor 7 jaar ingesteld bij de actualisatie van het Beleidskader beheer kapitaalgoederen openbare ruimte Breda. In 2027 voegen we € 2,2 miljoen toe aan deze reserve. De reserve wordt gebruikt om extra kosten vanuit inspecties en maatregelen op te kunnen vangen die nu nog onvoldoende in beeld zijn.

VOORZIENINGEN

Bedragen x € 1.000

Basis op orde in Breda	Stand 1-1-2027	Stortingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
Voorziening wet AppA	8.577	650	535	8.692
Onderhoud Vastgoedbeheer	26.796	8.241	10.000	25.037
Voorziening openbare ruimte onderhoud	1.078	3.691	3.664	1.105
Voorziening achterstallig onderhoud verhardingen	1.898	0	1.898	0
Voorziening van derden verkregen middelen programma 4	155	125		280

Bedragen x € 1.000

Voorziening afvalservice				0
Voorziening riolering				0
Totaal	**38.504**	**12.707**	**16.097**	**35.114**

Voorziening wet AppA
Deze voorziening bevat pensioenreserveringen en wachtgelden van voormalige politieke ambtsdragers (wethouders). De Appa-voorziening wordt jaarlijks aangepast op basis van extern opgestelde berekeningen. Tot en met eind 2029 is de voorziening voldoende voor het afwikkelen van de bestaande verplichtingen.

Onderhoud vastgoedbeheer
De cijfers zijn gebaseerd op de actuele stand van de voorzieningen volgens de jaarrekening 2025 en de begrote dotaties en onttrekkingen in 2026 en 2027.

Voorziening openbare ruimte onderhoud
De cijfers zijn gebaseerd op de actuele stand van de voorzieningen volgens de jaarrekening 2025 en de begrote dotaties en onttrekkingen in 2026 en 2027.

Achterstalligheid onderhoud verhardingen
In 2014 en 2023 is op basis van geconstateerd achterstallig onderhoud aan de verhardingen een voorziening gevormd en aangevuld. De realisatie staat geprogrammeerd t/m 2027. Als het kwaliteitsniveau weer op peil is, wordt de dekking van toekomstig (instandhoudings)onderhoud via de reguliere onderhoudsvoorziening geregeld.

Voorziening afvalservice
De voorziening afvalservice is bedoeld om de lasten en baten te egaliseren voor de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval.

Voorziening riolering
De voorziening riolering is bedoeld voor de egalisatie van de tarieven voor rioolheffing en het opvangen van financiële tegenvallers. De tarieven voor de rioolheffing liggen in 2027 conform het nieuwe bestuursakkoord, 7% hoger dan in 2026. Het resultaat vanuit de riolering wordt ieder jaar ten laste of ten gunste van de voorziening gebracht.

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

Onderstaande verbonden partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma. Voor de specifieke bijdragen, de belangrijkste beleidsontwikkelingen en de risico's verwijzen we naar de paragraaf Verbonden partijen.

GR Regio West-Brabant	16 Aantal deelnemers	€ 5.038.000 Bijdrage gemeente Breda in 2027
GR Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	25 Aantal deelnemers	€ 2.903.000 Bijdrage gemeente Breda in 2027
GR Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen	10 Aantal deelnemers	€ 0 Bijdrage gemeente Breda in 2027
GR Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	24 Aantal deelnemers	€ 14.565.000 Bijdrage gemeente Breda in 2027

Basis op Orde in Breda.....1